НИИТЫНГЭЭ МАЛ ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛЭЭР ХАНГАЯ

Наран сэсэг хадажа дүүргэһээр лэ кукурузаяа хуряажа эхилхэ. Кукурузын ногоое һолоомотой холи-дараха. Силоснэ комбайнуудай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№196 (10257) | 1963 оной августын 20, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Кукурузаяа саг соонь хуряажа абая

...ад орондо батаар ню-...һан хүгжэтэмэ но-кукурузын баян урга-...ээгдэжэ байна гэһэн ...й мэдээсэлнүүд ню-...тагһаа ороно. Суул-совхозой суута ку-...шан Николай Кон-...ковой звено энэ жэл-...һал малшадһаа маг-...үртэнэ. Энэ звеногой ...һан кукуруза хоёр ...э үндэр болоод, ал-...аргал сэсэгээ һэби-...тата буурсагаа эдеэ-...эжэ байнхай. Мүнөө эн-...кукуруза хуряагдажа, болгон дарагдана. ...ай адагынь 250 цент-...огоон набша намаан ...лагдана.

...тын, Зэдын, Барга-... Мухар-Шэбэрэй үй-...иин управленинүүдэй ...ажахынуудта куку-... баян ургаса абтажа ...ай. Хүдэриин совхо-...солото кукурузашан, ...эй Верховно Соведэй ...т Радна Гонсоруно-...эшүүрэй Ждановай ...кэтэ колхозой Жам-...ктоевой болон бусад ...ууд амжалтатайгаар ...ажа, полиин «хата-...баян хэшэгтэ хүртэнэ.

...иин үйлэдбэриин уп-...иин олонхи ажахы-... кукурузын ургаса ...й байбашье, эндэхи ...нын совхозой механи-... Дмитрий Грешилов ...э жэл бүри энэ үнэ-...амалые һайнаар ур-...а шадана. Иимэ жэ-...үд олон.

...юу харуулнаб гэхэдэ, эндэхи эрхэ байдал-...йса оролдоод, агро-...ескэ эрилтэнүүдые ...лээд байбал, ямар-...элдэ кукурузын баян ... абажа болохо. Зү-...эндэ кукурузашадай ...олго, шадабариһаа ... колхоз, совхозуудай ...эрилэгшэдэй анха-... туһаламжа хэрэгтэй .... Тиимэһээ кукуру-... ургасаар лэ ажахын ...эрилэгшэдэй, кукуру-...ай хэһэн хүдэлмэри, ...аа хэрээр хандада-...эгнэгдэхэ ушартай.

...д мүнөө үедэ олон ме-...аторнуудай, кукуру-...ай хүсөөр гараһан ...е эгээн зохид бол-...ь, гээлтэгүйгөөр ху-..., һайнаар силос дара-ха гээшэ түрүүшын ээлжээ-нэй асуудал болоно.

Байгша ондо республикын колхоз, совхозуудта бүхыдөө 73 мянга гаран гектарта кукуруза таригданхай. Энэмнай нёдондоной-хиһоо дүрбэ мянга гаран гектараар ехэ болоно. Тиин зарим ажахынууд «саг эртэ, кукуруза ургаг» гэжэ хүлеэжэ байһаар, тэрэнээ хюрууда сохюулжа хүлдөөһэн, ашаг шэмыень алдаһан байха юм. Нёдондоной энэ алдуу эндүүе дабтажа болохогүй.

Эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, мүнөө жэлдэ олохон ажахынууд кукурузаяа эртээнһээ хуряажа захалба. Һүүлэй мэдээгээр республика дотор хоёр мянга гаран гектарай ургаса хуряагдаба. Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Баргажанай үйлэдбэриин управленинүүд кукуруза хуряалгадаа жэгдэрэн оронхой. Хяагтын «Родина» колхоздо, Ивалгын совхоздо кукурузаяа горохой һолоомотой холижо, силостэ даража байһаниинь һайшаалтай.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Эрхирэгэй совхозойхид кукурузадаа тарянанай һолоомо хэлсэхээр бэлдэжэ байнхай. Мүнөө кукурузын силос дараха газарта һолоомо зөөжэ, тэрэнээ силосэй ногоо хэршэдэг машинаар жэжэлжэ үгэнэ.

Игэжэ кукурузаяа горохой, таряанай һолоомотой холижо силостэ дарахада, тэрэнэй ашаг шэмэнь бүри дээшэлхэ, шэмэ шүүһэнь миин хосорхогүй, һолоомодоо шэнгэхэ болоно ха юм.

Тиимэһээ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үдэр саг гээнгүй кукурузын ногоотой холижо дараха һолоомо бэлдэхэ, тэрэнээ хэршэжэ эхилхэ уялгатай. Энэ шухала хүдэлмэриин хэр урагшатайгаар ябуулагдажа байһыень үйлэдбэриин управленинүүдэй, тэндэхи партийна комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хинан шалгаха, тэрэниие эмхидхэхэдэнь туһалха үүргэтэй гээшэ.

Урда жэлнүүдтэ кукурузаяа үндэрөөр хадаха, полиин углуу буланда даража гэшхүүлхэ, үргэдхэгдөөгүй кузовтай автомашинада үлүүсэ ехээр ашажа, тэрэниие харгы руу гээхэ баримтанууд ушардаг һэн. Эдэ дутагдалнууд мүнөө жэлдэшье үзэгдэһөөр. Энээниие саашадаа тэсэхын аргагүй.

Олон зоной оролдолгоор ургуулагдаһан энэ үнэтэ ургамалые заашье гээлтэдэ оруулжа болохогүй. Хуряалгын шанарые колхоз, совхозуудта эмхидхэгдэһэн партийно-гүрэнэй хиналтын бүлэгүүд, постнууд саг үргэлжэ шалгажа, гээлтэ гаргагшадтай эрид тэмсэхэ зэргэтэй.

Кукурузын ногоое гээлтэгүйгөөр зөөхын, энэ хүдэлмэриие урагшатайгаар ябуулхын тула автомашинануудай кузовые үргэдхэжэ үгэхэ шухала. Сэлэнгын совхоз, тэндэхи Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз болон бусад ажахынууд силосэй ногоо зөөлгэдэ имагтал үргэдхэгдэһэн кузовтай автомашинануудые хэрэглэнэ. Тиин олохон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ аргын айхабтар ехэ ашатай туһатай байһаниинь мэдэжэ байбашье, тиимэ кузовуудые хэхэ хэмжээ абангүй байһаниинь гэмшэлтэй. Зорилго юуб гэхэдэ, ажахы бүхэндэ силосэй ногоо зөөлгэдэ ябаһан автомашина бүхэниие тиимэ үргэн кузовтай болгохо хэрэгтэй.

Дарагдаһан силосэй тоо зүбөөр бүридхэхэ, тэрэнэй хэмжэээ имагтал һайса нягтаруулагдаһан хойнонь гаргаха эрилтэ табигдана.

Гадна кукурузын силос хэр һайн шанартайгаар дарагдажа байнаб гэжэ малшад, фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд саг үргэлжэ анхарха уялгатай. Силос дараха үедөө тэрээндээ мочевинэ хэхэдэ һайн гэжэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл гэршэлнэ.

Түрүүшүүлэй арга дүршэл анхаралдаа абажа, кукурузаяа саг соонь, һайн шанартайгаар хуряажа, ниитынгээ адуу малда шэмэтэй һайн тэжээл бэлдэхэ гээшэ колхоз, совхозуудай механизаторнуудай, кукурузашадай, малшадай мүнөөдэрэй нангин зорилго мүн.

5000 тонно силос

Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Шергинскэ совхозой малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлдэг ажалшад үбһэ хуряалгынгаа хажуугаар силос даралган дээрэ хүсэеэ эршэдхэжэ байна. Наран сэсэг хара орооһо хоёрые холижо тариһан ургасаар һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада 5000 гаран тонно силос дараба.

Силос даралга дээрэ 3-дахи отделениин механизаторнууд онсо шалгарна. Механизатор нүхэр Н. Т. Щепинэй даадаг комбайнай агрегат 10 хоногто 500 тонно болохо ногоо сабшаа. Мүн эндэ хүдэлдэг нүхэр М. Е. Балдаковой агрегат 431 тонно хэмжээнэй ногоо сабшаба.

Силослэгдэхээр сабшагдаһан ногоон ургасые зөөлгэ дээрэ шофёрнууд Михаил Стрекаловский, Федор Залуцкий гэгшэд габшагайгаар хүдэлжэ байна. Энэ нүхэд туд тудтаа 10 үдэр соо 321 тонно ногоон эшэ набша силос дараха газарта шэрэжэ, совхозой шофёрнуудай түрүү зэргэдэ ябана.

Е. Ненашев.

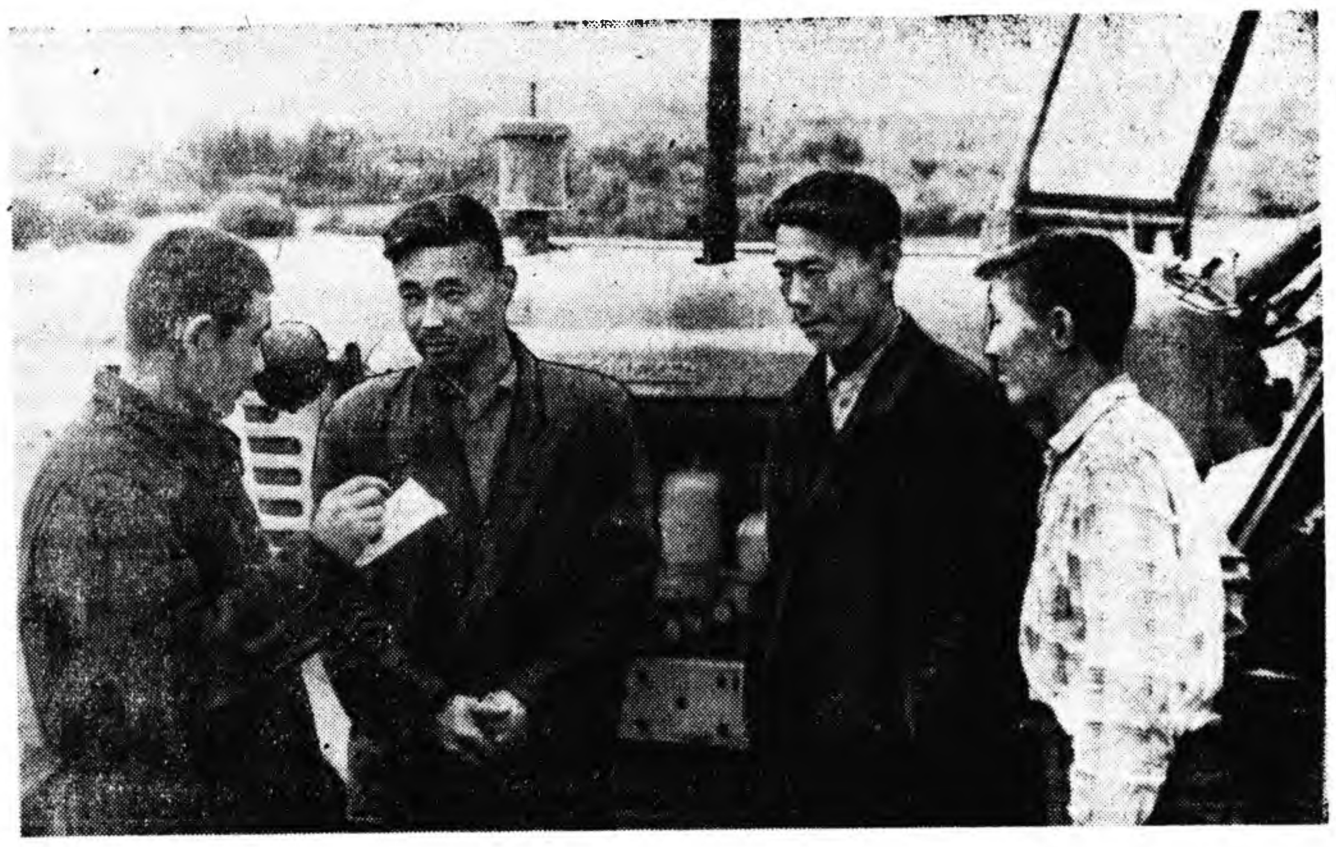

Һүүлэй наратай сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалан, Эрхирэгэй совхозойхид үбһэ хуряаха, силос дараха хүдэлмэри эршэмтэй шангаар ябуулжа байна. Совхозой 5-дахи отделенидэ Д. Цыдендоржиевай хүтэлбэрилдэг бригадын үбһэшэд эхилһэн түрүүшын үдэрһөө габшагайгаар ажаллажа, мянгаад шахуу центнер үбһэ һурилжэ абаад, горитой силос дараа. Зураг дээрэ: бригадир Д. Цыдендоржиев (зүүн гар тээхи) үбһэшэдтэеэ хөөрэлдэжэ байна.

Н. КОЗУЛИНАЙ фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Улаан Оронго» колхозой комбайнер нүхэр Бальжинимаевай агрегадай сабшаһан ногоогоор силос даража байна.

Л. Хайдуровай фото.

Кукуруза хуряалгада—4 комбайн

ИВАЛГА. (**Телефоноор абтаба**). Эдэ үдэрнүүдтэ манай 1-дэхи отделениинхид нэлэнхы ехэ сабшалангайнгаа үбһэ сабшажа, хуряажа абахынгаа хажуугаар эртын силос элбэгээр дарахын түлэ ехэхэн оролдолго гаргажа байна.

Бидэ үбһэндэ ороходоо түрүүшын үдэрһөө малай фермэ, гүүртэнүүдэй байрын хажуугаархи үрмэдэһэ ногоо, мүн таряалангай заха хярхагаар ургаһан элдэб буртаг үбһэ, ургамалнуудые сабшажа, эртын силос даража эхилээ һэмди. Үдаань силостэ дарагдахаар таригдаһан наран сэсэг, хара таряа хадажа захалаабди. Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө түрүүшын 700 гаран тонно эртын силос, ехэнхинь газар дээрэ обоолгдожо дарагдаа.

Манай эндэ түрүүшын хюруугай эртэ унадаг байһые хараада абажа, кукурузынгаа ургасые нэгэ захаһаань түүбэрилэн хуряажа, силос дараха гэжэ шиидээбди. Тиигэжэ августын 15-һаа отделениимнай 3-дахи бригадын тракторист нүхэр Зинченко, комбайнер нүхэр Чулковтой Хонхор гэжэ газарта арба гаран гектар кукуруза хуряагаад, тэрэнээ горохой һолоомотой холижо, гүйхэншэг нүхэндэ силос болгон дараа. Эндэ һайн ургасатай газарһаань гектарай 90—100 центнер ногоон эшэ набша абтажа, силос дарагдана.

Тэрэшэлэн 1-дэхи бригадада Субай гэжэ газарта трактористнар: Б. Бадмацыренов, Г. Чулков, Н. Каратуев, комбайнернууд: В. Доржиев, Г. Голых, Г. Галсанов гэгшэдэй хүдэлдэг 3 агрегат нэгэ газарта ябаад, кукурузын ургаса хуряажа, тэрэнээ горохой һолоомотой холёод, силос даража захалба. Эндэ хуряагдаһан кукурузын ногоон набша намаае 8 автомашина нэгэшье һаадгүй зөөжэ, түрүүшын хоёр үдэр 160 гаран тонно силос дараба. Эдэ 8 машинанууд үдэртөө тус тустаа 7 эрьесэ хэдэг. Зарим машинануудтань багтаамжатай, ехэ болгогдоһон хоорбо табигданхай.

Манай отделениинхид бүхы 310 га кукурузынгаа ургаса богонихон болзорто нэгэшье гээлтэ хороолтогүйгөөр хуряажа, тэрэнэйнгээ ехэнхиие шэмэтэй һайнаар, горохой болон таряанай һолоомотой холёод, силос дараха юм. Мүн энэ жэлдэ силос гол түлэб газар дээрэ обоолгдожо, һайнаар нягтаруулан дарагдаха байна. Тиигэжэ байгша ондо бүхыдөө 5000 тонно силос дараха түсэбөө нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, адууһа малдаа бардам хүрэхэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэбди.

А. Юров,
Ивалгын туршалгын-жэшээтэ ажахын 1-дэхи отделениин эрхилэгшэ.

Хори соогоо эрхимлэнэ

Дмитрий Иванович Грешилов кукурузын үндэр баян ургаса абадагаараа Хори, Яруунa соогоо суурхаһаар хэдэн жэл боложо байна. Энэ жэлдэ сагай уларилай хэдышье таарамжагүй байгаашье һаань, оролдолгын хүсөөр яһала һайн ургасатай кукуруза ургуулжа байна. Управлениингээ ажахынуудай кукурузашадһаа эгээл түрүүлэн нүхэр Грешилов кукурузынгаа шэнэ ургаса хуряажа эхилбэ.

Силослэгдэхээр таригдаһан холимог орооһото ургамалтай полиин дэргэдэ таригдаһан 10 гектар кукурузаяа өөрөө һая сабшажа дууһаба. Тэрэ полиһоо гектар бүриһөөнь 120 центнер ногоон набшаһа абтаба. Мүнөө нүхэр Грешиловэй хүдэлдэг Чисаанын совхозой 4-дэхи фермээрхин хамтадаа мянга гаран центнер силос дараад байна.

Ш-Ц. Гармажапов.

...овет авиаторнуудай һайндэр

...КВА, августын 17. ... Заншалта һайндэрэй ...Р-эй Агаарай Флодой ...эй хүндэлэлдэ зо-...дажа, Совет Ар-...үбэй театр соо мү-... баяр ёһололой суглаан

...скэ Союзай маршал-...генералнууд, адмирал-...фицернүүд, алдар суу-...һан авиаконструктор-...л соо байба. Агаарай ... хүсэнүүдэй главна ...алагшын нэгэдэхи ор-...авиациин маршал С. И. Руденко баяр ёһололой суглаанда оролто үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй МГК-гай секретарь Р. Ф. Дементьева, парашютна спортоор дэлхэй дээрэ шалгарһан Б. В. Маринчева болон бусад совет лётчигуудые, конструкторнуудые амаршалаа.

Баяр ёһололой суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ зорюулагдаһан амаршалгын бэшэг баталан абаба.

...СР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...П. И. Аброскиниие РСФСР-эй Министрнүүдэй ...эй Түрүүлэгшын орлогшоор, научно-шэнжэлхы ...элмэриие зохилдуулан хүтэлбэрилхэ талаар ...СФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр томилхо тухай

...р П. И. Аброскиниие ...Р-эй Министрнүүдэй ...й Түрүүлэгшын орлог-...аучно-шэнжэлхы хүдэл-... зохилдуулан хүтэлбэрилхэ талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр томилхо.

...Р-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Н. ИГНАТОВ.**

...Р-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **С. ОРЛОВ.**

...а, 1963 оной августын 15.

Гүрэндэ таряа ехээр худалдана

...руссиин хүдөө ажахын хү-...гшэд Кубаниин таряаша-...риотическа жэшээе дэмжэ-...элдэ гүрэндэ 20 миллион ...аряа худалдахаар шиидэбэ. ...жэлэйхиһэ энэнь 4,4 ... пүүдээр ехэ болоно. Он-... халахада, гүрэндэ таряа ... түсэбөө 1,1 миллион ... үлүүлэн дүүргэнхэй. Белоруссиин таряашад гүрэнэй амбаарта 15,3 миллион пүүд таряа августын 10-даар тушаагаад байгаа.

Мүнөө үедэ орооһото ургамалнуудай ургасые колхозууд дүүргүүтэй байна. Тиигэжэ нёдондоной энэ үеынхиһөө хоёр дахин ехэ газарта таряан хуряагдаа.

(ТАСС).

Үдэр хахад соо 110 га

Борьёогой совхозой 3-дахи фермын таряан нэгэ жэгдэ эдеэшэжэ, мүнөө ургасаяа амяарлан хадалгые эндэхи механизаторнууд үргэн далайсатайгаар ябуулжа эхилбэ. Темижбекскиинхидэй онол аргые хэрэглэн, таряа хуряалгын 8 агрегат бүлэг бүлэгөөрөө ябажа хүдэлнэ.

Фермын механизаторнууд түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, машина, техникэ зүб ёһоор ашаглажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Жэшээнь, үргэн абасатай «ЖВН-10» жатка тодхоһон комбайнер Кирилл Зайцев үдэр хахадай туршада 110 гектар шэниисэ баал болгон сабшажа унагааба.

Лафетчигүүд Василий Тугаринов, Анатолий Ковшев, Валентин Алексеев, жаткатай трактористнар В. Тугаринов, П. Калашников, Я. Банзаракцаев гэгшэд энэ хугасаа соо 240 гектар шэниисэ сабшаба.

Хуряалгын хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ.

Д. Цыренжапов.
Зэдын управлени.

ҺАНАА АМАР ДАРГА, ҺААГДАДАГГҮЙ ҮНЕЭД

Хэнэйшье мэдэһээр мүнөө хаа хаанагүй ургамал ногоо эдеэгээ хүсэжэ, эгээл шэмэтэй болоод байна гээшэ. Мүн аяма халуунай хаһа буурахжа, һоно батаганааншье һураггүй үсөөрөө ха юм. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, үхэр малай одоол һайса садажа, һү шэмээ эрид нэмэхэ сагынь болобо бшуу.

Тиигэбэшье зарим ажахынууд һү һааляа дээшэлүүлхэһээ байха, тэрэнээ һараһаа һара бүри улам доошолуулжа, гүрэндэ һү худалдаха түсэб, даабаряа дүүргэнэгүй. Июль соо, август һарыншье гараһанһаа хойшо һү һаалинь мүртэй нэмэнэгүй.

Жэшээ болгон, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Рассвет» колхозые абаад үзэе. Түс артелиинхид байгша ондо бүхыдөө 4700 центнер һү һааха түсэбтэй аад, мүнөө жэлэй эхинһээ хойшо аяар 7 һара хахад үнгэрөөд байбашье, оройдоол 2409 центнер һү һаагаа. Энэнь бүхы түсэбэйнь миил хахадһаань арай үлүүхэн болоно бшуу. Тиихэдэ гүрэндэ 1752 центнер һүн худалдагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 653 центнерээр бага һүн тушаагдаа. Илангаяа хүхэ ногооной элбэг байһан зунай һарануудта һүн урда урдынхиһаа бага һаагдажа, биратай тушаагдаагүй.

Үнэн дээрээ колхозойхид энэ жэлдэ һү һааляа дээшэлүүлхэ дүүрэн аргатай байгаа. Юуб гэхэдэ, үнеэдэйнь тоо нёдондонойхиһоо һураггүй олошоржо, 16 үнеэд нэмээ. Мүн үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 16 үнеэн олон түрөө.

Теэд яахадаа һү һаалинь нэмээгүй, үнгэрхэдөө нёдондонойхиһоо улам доошоо орошоо гээшэб?

Нэн түрүүн гүүртэ, фермэнүүдтэ ажалай эмхидхэлэй һула, мүн колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө һү һаалиие дээшэлүүлхын тула зохихо хэмжээ абаагүй. Һаалишадайнгаа ажал тушаа анхаралаа багаар табиһан дээрэһээнь иимэ байдал тохёолдоо. Энэ хэлээшээ баталан гэршэлхын тула һаалиин нэгэдэхи фермын ажал тухай тогтое. Эндэ үнеэдынь үдэртөө оройдоол хоёр һаагдана. Малдаа нэмэлтэ ногоон тэжээл, орооһо талханайшье зүйл эдюулнэгүй. Тэдэнь һүниндөө хаалгатай хононо. Үнеэдэй һү хоёр амһарта соо һаажа абаха тушаа анхарал табигданагүй.

— Фермэдэмнай ходол 2—3 һаалишан дутуу байдаг аад, тэдэ эзэгүй үнеэдыень бүхы һаалишадта хубаажа үгэнхэй. Тиимэһээ түс тустаа 18—20 үнеэдые гараар һаажа, хойнонь гараха бэрхэтэй байна, —гэжэ һаалишад хэлэнэ.

Фермэдэ хүдэлжэшье байһан һаалишадай зариман үбдөөд гү, али ямар нэгэн ондоо шалтагаанаар ажалдаа ерэнгүй, үнеэдэй һаагдаагүй үлэхэ ушар али олон үзэгдэнэ. Энэ мэтэһээ боложо, олонхи үнеэд сагһаа урид хожоржо, хооһоршоно. Үнеэдэй һаалган үглөөниинь ехээр унжагайржа, малынь арайхан гэжэл дутуу ядуу һаагдаад, 8—9 частал бэлшээридэ гарана. Үдэшэ тэдэнь баһал 6—7 часта асарагдажа хаагдана. Гадна үдэрыншье мүртэй адуулагданагүй.

—Малнай бүхэли зундаа нэгэ газарта бэлшээглэжэ, ногоониинь ехээр муудашоо. Бэлшээрээ һэлгэел гэхэдэ фермые даагша нүхэр Афанасьев урагша абанагүй, —гээд һаалишад гомдоно.

—Малай бэлшээриие һэлгэхэ, үнеэдые үдэрэй 3 һаадаг болохо аргамнай үгы. Һаалишаднай үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсажа, сүлөөгүй байна. Үбһэнһөө гарахадаал һүн тухай һанаагаа табина бэзэбди,—гэжэ фермые даагша нүхэр Афанасьев ямаршье үндэһэ баримтагүй шалтагаан дурдана.

Теэд мүнөө иимэ һайн сагта һү һаалиие дээшэлүүлээгүй аад, хэзээ дээшэлүүлхэ юм? Илангаяа үнеэдые үдэрэй 3 һаагаад, тэдэнээ түхэреэн сүүдхэдэ адуулжа, нэмэлтэ ногоон тэжээл эдюулжэ шадабал, һү ехээр абаха байһанаа эндэхид мартаха ёһогүй. Тэрэшэлэн һаалишадай дунда социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэжэ, тэрэнэйнь дүн хаһа сагтань гаргаад, түрүүшүүлые зүбөөр урмашуулха тушаашье колхозой правлени, партком анхаралаа табидаггүйнь халагламаар.

А. Шубин.

ПАРТОРГАНИЗАЦИИН ДАЙШАЛХЫ ХҮСЭН КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛЬЭЭ

Мүнөө үедэ коммунистнууд өөhэдынгөө ажалда, ажабайдалдаа, тойроод болоожо байhан бүхы юумэнүүдтэ ондоохоноор лэ хандадаг болоожо байна. Ленинскэ ёho гурим хэр зүбөөр баримталнабиб, шэнэ ёhoор хүдэлхэ гэжэ хэр оролдонобиб гэжэ коммунистнууд өөhэдтөө асуудал табидаг болоо.

Коммунистын үндэр нэрэ зэргэ, уялга тухай суглаа зүблөөн дээгүүр хэлсэдэг болоhониинь hайшаалтай. Коммунистнуудай өөhэдынгөө уялгануудые ямараар дүүргэжэ байhыень Кабанскын совхозой партийна организациhаа абажа харая.

Энэ совхоздо жэшээтэ hайнаар хүдэлдэг, гэр бүлэдөө эрхимээр хандадаг коммунистнууд олон. Зүгөөр тэдэнэрэй хажуугаар партиин гэшүүндэ орожо, партийна билет абаhаар лэ хүтэлбэрилхы тушаалда орохые хүсэдэг, бага ажал хээд, ехэ түлбэри абахые хүсэдэг хүнүүдшье дайралдана.

Коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ, тэдэнэрые ленинскэ ёho гуримаар хүмүүжүүлхэ тухай Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай партийна организацинуудай дунда хэлсэхээр болонхой, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй урдахануур Байгалай совхозой партийна организаци коммунист ямар жэшээ харуулха ёhотойб гэhэн хөөрэлдөө захалаа hэн. Энэ асуудалаар Кабанскын совхозой коммунистнуудай дунда хөөрэлдөөн болоо.

Тиихэдээ коммунистнуудай үүргые дээшэлүүлхэ, партийна организациин дайшалхы хүсые бэхижүүлхэ, коммунист бүхэнэй бусадта hайн жэшээ харуулжа ябаха тушаа хэлсэhэн байха юм. Совхозой нэгэдэхи отделениин шубуушан коммунист Мария Федоровна Туробова, haалишан Анна Филипповна Корытова, инкубаторна станциие даагша Нина Андрияновна Апохина, haалиин фермын бригадир Михаил Захарович Карачун, багша София Митрофановна Амагаева, ветеринарна врач Артур Яковлевич Соколов болон бусад коммунистнууд бүтээсэ ехэтэ ажалаараа шалгаржа, олондо жэшээ харуулна.

Зарим коммунистда саг соонь туhалбал, тэрэ хүдэлмэреэ hайжаруулжа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гарадагшье ушар дайралдана. Жэшээнь, коммунист Мария Федоровна Туробовагай даадаг фермэ нёдондо нугаhан бүриhөө ойройдоо 65 үндэгэ абаhан байгаа. Энэнь тон бага гээшэ. Юун дээрэhээ энэ болооб? Нэн түрүүн Мария Федоровна хамта хүдэлдэг нүхэдөө hайнаар ажаллуулжа шадаагүй, харин бүхы хүндэ хүшэр хүдэлмэриие бэе дээрээ даажа абаhан байшоо. Шэнэ түрүү арга хэрэглэхэ асуудалда анхараагүй. Иимэ алдуу хэhэнэйнгээ түлөө Мария Федоровна нилээд hанаагаа зобоhон байха юм. Юуб гэхэдэ, тэрэниие коммунист гэжэ найдажа, фермэ даалгахадань, найдабаринь харюулжа шадаагүй. Теэд партийна организаци энэ коммунистда саг соонь туhалаагүй.

Энэ жэлдэ М. Ф. Туробова хүдэлмэреэ эрид хубилгаа. Эмэ нугаhануудта элдэб ногоо, бармаши хорхой эдюулдэг болоо. Үбэлдөө гидропонно аргаар таряа ургуулжа, шубуудтаа үгэhэниинь, тэдэнь олоороо үндэгэлдэг болоо. Шубуудай тэжээлдэ минеральна болон холимол тэжээл оролсоно. Мүн шубуудаа hайн байраар хангаба. Эдэ бүгэдые нүхэр Туробова өөрынгөө хүсөөр хэжэ шадаха байгаа аал? Үгы ааб даа. Эдэ бүгэдые хэхэдээ нүхэдтэеэ хамта ажаллажа түйлаа бшуу. Мария Федоровна гансахан өөрөө hайнаар хүдэлхэ гэжэ оролдодоггүй, харин хажуудаа хүдэлдэг хүнүүдые урагшань татахые оролдоhон байна. Тиигэжэ энэ жэлэй түрүүшын хахадта нугаhан бүриhөө 80 гаран үндэгэ абажа шадаа.

Партийна организациин уялга хадаа гансахан партийнабэшэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэ бэшэ, мүн өөhэдынгөө зэргэдэ байhан гэшүүдые болбосоруулха болоно. Партийна организациин секретарь коммунист бүхэнэй эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ, үгэhэн даабаряа шалгажа байха үүргэтэй. Тэрэ коммунистнуудые ехэ хэрэгтэ зоригжуулха, эдэбхи үүсхэлыень дэмжэхэ уялгатай гээшэ. Энээнэй түлөө юун хэрэгтэйб? Нэн түрүүн секретарь өөhэдынгөө коммунистнарые hайса мэдэхэ ёhотой. Тиигэбэл коммунист бүхэн хүдэлжэ байhан газартаа эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаха, ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабаха ха юм.

— Манай парти коммунис общество байгуулагшадые толгойлон дахуулаад ябаха агууехэ үүргэтэй гээшэ,—гэжэ үниинэй коммунист Г. Ф. Ипатов мэдүүлбэ.—Хаанашье, хэзээдэшье коммунист хүн түрүү зэргэдэ ябаха уялгатай. Теэд энэ уялгаяа коммунист бүхэн ойлгоно ха гү? Сэхынь хэлэхэдэ манай совхозой партийна организацида энэ уялгаяа мэдэдэггүй хүнүүд бии. Твороговско hургуулиин багша Александр Артемьевич Алферовые ёhотой коммунист гэжэ нэрлэхээр гээшэ гү? Энэ хүмнай багша байhан хадаа бүхы талаараа хүнүүдтэ жэшээ харуулха болоно. Тиин коммунист байхадаа уялгань хоёр дахин дээшэлнэ.

Нүхэр Алферов багшынгаашье, коммунистынгаашье нэрэ зэргэ бузарлаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэрэ hургуулидаа хэшээл хэхээ орохадоо ама халангитай байхадаашье hэнгэрдэггүй. «Коммунист хүн иигэжэ ябаха ёhотой юм гү» гэжэ совхозой хүдэлмэришэд тон зүб дураа гутана.

Манай арад түрэл партидаа үнэн сэдьхэлhээ дуратай, тэрэниие ёhотойл эмхидхэгшэ, ударидагша гэжэ тоолодог. Тиимэл хадаа зарим нэгэн коммунистын муу ябадал гаргахада тэдэнэрэй зүрхөө үбдэдэгынь буруу бэшэ. Теэд Твороговско отделениин партийна эхин организаци хэды болотор өөhэдынгөө зэргэдэ энэ «багшые» тэсэхэ юм гэжэ асуухаар болоо.

Хэрбээ ямар нэгэн хүдэлмэришэн хүнэй буруу ябадал гаргабал, хүнүүд обёороод үнгэрхэ. Зүгөөр коммунистын буруу юумэ хэбэл хоёр дахин ехэ эрилтэ табигдана. Теэд ёhотой коммунист бэлэн түрэдэггүй, тэрэниие хүмүүжүүлхэ, ямаршье даабари дүүргэхээр hургаха хэрэгтэй байhаниинь мэдээжэ.

— Одоол энэ талаар — коммунистнуудые хүмүүжүүлгээр манай партийна организацида ехэхэн дутагдалнууд бии, — гэжэ 3-дахи отделениин бригадир нүхэр Дранкин хэлэбэ.

— Манай совхоздо комбайнер Алексей Бяковые ехээр магтадаг. Теэд энэ коммунистаяа партийна организаци hайн мэдэнэ гээшэ гү? Зүгөөр хооhон тоо баримтануудые харабал, тэрэ нёдондо таряа ехээр хуряаhан байха юм. Ямараар хуряагаа hэм? Гектарай хойноhоо намнаад лэ тон муугаар хуряагаа hэн. Манай бригадада тэрэ ороохо таряае хуряахын орондо миил газарта даражархиhан, айхабтар ехэ гээлтэдэ оруулhан байна. Энэмнай баhал коммунистын үндэр нэрые бузарлана, — гээд нэмээбэ.

Партиин гэшүүниие магтахадаа гү, али хэhээхэдээ тэрээнтэй хамта хүдэлдэг хүнүүдтэй зүбшэхэ хэрэгтэй гэжэ hанагдана. Тиимэhээ нүхэр Бяковые магтахынгаа урда тэрэ совхозой партком тэндэхи отделениин коммунистнартай хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ байгаа бшуу. Тиигэжэ зүбшэнгүйгөөр нүхэр Бяковые магтахадань партийна организацийншье, коммунист Бяковайншье нэрэ соло дээшэлэлэгүй байhаниинь элитэ.

Коммунист ажал дээрээшье, хүнүүдтэ хандахадаашье, гэр бүлэдөөшье байхадаа үльгэр жэшээ харуулха зэргэтэй.

— Яахадаа зарим нүхэд эдэ уялгануудаа мартана гээшэб? — гэжэ коммунист нүхэр Перевозников шүүмжэлбэ.—Совхозой 3-дахи отделениин фермые даагша М. А. Таракановые абажа харая. Энэ хүмнай haалишадтай зохидоор хөөрэлдэжэ шададаггүй, хододоол ууртайгаар хандадаг. Фермые даагша бүхэли үдэртөө хүдэлмэридөө гарангүй, архидажа ябашадаг. Ажал хэрэгтээ элэн бусаар хандана. Үбэлдөө үнеэдтэ үбhэ, тэжээл хэм хэмжүүргүйгөөр үгөөд лэ, хабар болоходо үбhэ, силосшьегүй байдаг. Энэмнай коммунист хүтэлбэрилэгшэдэ партийна комитедэй зүгhөө эрилтэ hулаар табигдаhанай хойшолон гэжэ тоолохоор.

Коммунист бүхэнэй даалгагдаhан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандахадал, партийна организациин дайшалхы хүсэн нэмэнэ. Тиимэhээ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй материалнуудтай танилсаад байхадаа совхозой коммунистнууд партийна комитедтээ тон зүб эрилтэ табина ха юм. Урдань партийна суглаандаа ябадаггүй, гэшүүнэй түлбэри саг соонь үгэдэггүй зарим коммунистнууд hанаа амар ябадаг hэн. Жэшээнь, партийна суглаандаа үнинэй байгаагүй коммунист нүхэр Сурановые партиин гэшүүнэй зэргэhээ гаргаха эрилтэтэйгээр олохон коммунистнууд хандаба.

Совхозой хүдэлмэришэдэй дунда соёл сурталай хүдэлмэри хүсэтэйгөөр ябуулхын тула бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ тушаа олон дурадхалнууд ороо. Илангаяа клуб, улаан булангуудай хүдэлмэриие hайжаруулхаар хэлсэгдээ.

Совхозой коммунистнуудай партийна суглаан дээрэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ бии байhан бусад олон дутагдалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэрэниие усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа.

С. Тихмановский,
В. Седунов.

ТУЛЬСКА ОБЛАСТЬ. «Богородицкий» совхозой зоотехник Корнева, «Россия» колхозой haалишан Пелагея Матвеева эндэхи управлениин ажалшад ажалай түрүүшүүл гэжэ hай[...] Тэдэнэр үнеэн бүриhөө ехэ hүhaaxa талаар hайн амжал[...] Зураг дээрэ: коммунистнууд Т. Корнева (зүүн гарhаа) П[...]ва хоёр хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фото[...]

Ажалынь hэргээхээр болоо

1961 ондо Цахир тосхондохи бүхы эмхи зургаануудай партийна организацинуудай совет эмхидхэгдэhэн юм. Тус советэй гэшүүдээр эмхи зургаан бүхэнэй партийна организациин секретарьнар, хүтэлбэрилэгшэд, эдэбхитэд hунгагдаhан байгаа. Советэй түрүүлэгшээр залуу коммунист К. Иванов томилогдоhон юм.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо манай тосхоной арад зоной дунда ниитын хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдажа эхилээ hэн. Арадай дружина, нүхэдэй сүүд, эхэнэрэй совет болон бусад ниитын организацинуудай хүдэлмэридэ тус совет болото туhаламжа үзүүлдэг байгаа. Тэрээнhээ гадна парторгнууд, тосхоной ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ямар нэгэн политическэ гү, али ажал хүдэлмэриин шухала асуудалаар хэмжээ ябуулхануудые хараалха болоо бэ, совет дээрэ зүблөөн дээрэ хэлсэжэ, тааража шиидхэбэри абадаг байгаа.

Советэй хүдэлмэридэ тэрэ үедэ партиин Захааминай райком ехэхэн туhаламжа үзүүлдэг, ажал хэрэгээрнь hонирходог, шухала заабари үгэдэг hэн.

Мүнөө Зэдын үйлэдбэриин управлениин парткомой бии болоhонhоо хойшо советэймнай ажал хүдэлмэри hулаар ябуулагдадаг болоноо. Управлениин партком ажалаарнай hонирхоногүй, маанадта ямаршье туhаламжа үзүүлнэгүй. Арадай дружинын хүдэлмэри бүришье haa болишоhон, агитаторнууд өөhэд өөhэдынгөө участогуудта ошоногүй. Совет дээрээ ямар нэгэн ниитын хэрэг шиидхэхэ гээ haa хүн зониие суглуулханшье бэрхэтэй болоноо.

Мүнөө манhаа управлениин парткомой нилээд холо болоhон дээрэhээ тус советэй хүдэлмэриие hэргээгээ haa. hайн байгаа. Энэ шухала хэрэгтэмнай Зэдын партком туhалха аабза гэжэ найдагдана.

Б. Шоёнов,
КПСС-эй гэшүүн.

Хони үрэжүүлхэ болзорые унжагайруулжа болохогүй

★ ★ ★

Хайша хэрэгээр хандагшадта—шанга зэмэ

Ерэхэ жэлэй түрүүшын хоёр hарада адаг 790 мянган хурьга абаха гэhэн зорилго табигдана. Тэрэнэй түлөө республикымнай колхозууд болон совхозууд мүнөө 850 мянга шахуу хонидые үрэжүүлхэ ёhотой байна. Хонишод болон мэргэжэлтэдэй урда ямар зэргын харюусалгатай хүдэлмэриин табигдаад байhан тухай хэлэhэнэй үлүү. Энэ кампаниие удаарууляжа, зоотехническэ эрилтэhээ хазагайруулжа огто болохогүй. Тиимэhээ хонин ажалдахи энэ шухала хүдэлмэриие эмхи гуримтайгаар үнгэргэхын тулада ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, зоотехнигүүд болон ветеринарнуудта, тэрэшэлэн хонишодто шанга эрилтэ табигдаха зэргэтэй.

Энэ хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүд юу харуулнаб? Хонидые үрэжүүлхэ пунктнуудые саг соонь бэлэдхэhэн, отаранудые зүбөөр бүридхэн таhалhан, тиигэжэ хонидые тарагалуулжа шадаhан ажахынуудта ямаршье тиимэ haaд тохёолдоногүй. Иимэ ажахынууд мүнөө нилээд олон хонидые үрэжүүлээд байна. Бүхыдөө республика дотор даб дээрэ 150 мянган хонин үрэжүүлэгдэнхэй.

Гэбэшье энэ шухала хэрэг олохон ажахынуудта муугаар ябуулагдажа байна. Хориин, Хэжэнгын совхозуудай зоотехнигүүд нүхэд Бальчугов, Хантаев гэгшэдэй гэмээр эхэ хонид үрэжүүлгэдэ ёhoop бэлдэгдээгүй байшоо. Теэд эдэ мэргэжэлтэд хонин hүрэгые үсхэбэрилхэ хэрэгтэ хэды болотор хайша хэрэгээр хандаха юм гэжэ асуумаар.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынуудтахи байдал саашадаа эбсэшэгүй. Ленинэй нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй совхозой хүгшэрhэн эхэ хонид мүнөө болоторoo отаранууд сооhоо илгагдан абтаадүй байhаар. Суулгын совхозой хонишон Доржиевай отарын хонид туранхайнууд байгаа. Эдэниие таргалуулха тушаа ямаршье хэмжээ абаагүй байhаниинь гайхалтай. Иимэ ушар hайн үрэ дүндэ хүргэжэ шадахагүй. Иимэ баримтанууд Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Хүдэриин, Пограничнa совхозуудта, Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Тиихэдэнь Баргажанай совхозойхид жэл хахадтай болоhон эмэ түлгэнүүдээ мүнөө жэлдэ үрэжүүлхэгүй гэhэн hэдэлгэ гаргана. Энэмнай мэргэжэлтэдэй хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандаhан хэрэг болоно бшуу.

Энэ хүдэлмэри үйлэдбэриин управленинүүдэй, тэрэнэй мэргэжэлтэдэй зүгhөө хүтэлбэрилэгдэхэ зэргэтэй. Тэрэншье тон зүб. Харин зарим нүхэд юушье бодожо үзэнгүй тон таарахагүй заабари үгэдэг байна. Жэшээнь, Хяагтын үйлэдбэриин управлениин начальник, тэрэнэй зоотехник хадаа үшөө июнь hарада хонидой тон туранхай байха үедэ хонидоо үрэжүүлжэ эхилэхэ гэhэн захирал гаргаhан байгаа. Пограничнa совхозой нүхэр Битухеевэй отарын хонид хурьгадhаа таhалуулагдан сасуугаа июниин 20-hoo үрэжүүлэгдэжэ эхилээ. Хэнэйшье мэдэhээр, туранхай хонидууд ототой болоодүй байгаа бшуу. Тэрэнь юу харуулааб гэхэдэ, 22 үдэрэй туршада 600 хонидойнь ойройхон 65-ниинь үрэжүүлэгдэhэн байна. Тиигэжэ хонишод hара болоhон хойно дахин хонидоо үрэжүүлхэ баатай болоhон байгаа.

Мухар-Шэбэрэй управлениин «Забайкалец» колхозой, Улаан-Үдын управлениин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой эхэ хонидууд соо бэдэрдэг хусануудынь зоргондоо hула ябажа байhан зэргэтэй. Үрэжүүлгын гурим эбдэхэ ябадал бусадшье ажахынуудта дайралдана. Суулгын совхозой хонишод нүхэд Батомункуевай, Доржиевай хонидые бэлшээри дээрэнь үрэжүүлhэн ябадал элирхэйлэгдээ. Тиихэдэ Хүдэриин совхозой хонид нэгэ дахин үрэжүүлэгдэнэ. Иимэ ушарнууд hайн үрэ дүндэ заяандаашье хүргэхэгүй.

haя республикын хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство хони үсхэбэрилгэ тухай асуудал хаража үзэбэ. Тиигээд тусхай приказ гаргаа. Тэрэ приказ дотор үйлэдбэриин управленинүүдhээ, совхозой директорнүүдhээ, колхозой түрүүлэгшэнэрhээ болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдhээ шанга эрилтэ табигдаа. Малай шадал шэнээе хараада абан, отара бүхэнэй хонидые тус тустань үрэжүүлхэ болзор наринаар зохёохо гэжэ тэдэндэ дурадхагдаа. Зүгөөр үрэжүүлгые 30—35 үдэрhөө унжагайруулжа болохогүй гэжэ тоолобо. Үрэжүүлгэ эрхилхэ хэрэг имартал зоовегмэргэжэлтэдтэ тусхай тогтоолой гү, али приказай ёhoop даалгагдаха ёhотой.

Хусануудые саг соонь үрэжүүлгэдэ бэлэдхэжэ шадаагүй туладань хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын приказаар Хориин гүрэнэй станциин директор нүхэр Цыдыповтэ шанга зэмэ тодхоогдобо. Тиихэдэ Хориин аймагай ветлечебницын ветврач Хайдукова мүн зэмэдэ хүртэбэ. Хэрбээ хонидые үрэжүүлгэ саашадань гуримшуулаагүй haaнь, эдэ нүхэдэй хүдэлмэриhөө гаргагдажа, шанга хэhээлтэдэ орохо байhан тухай тэрэ приказ дотор бэшэгдэбэ.

Станциингаа хүдэлмэриие богони болзорой туршада эрид hайжаруулхые Бэшүүрэй гүрэнэй станциин директор нүхэр Бурдуковский гэгшэдэ мүн эрилтэ табигдаба.

Хонин ажалдахи энэ шухала кампаниие haатуулжа байhан нүхэдтэй саашадаа эбсэхын яашье аргагүй. Тиимэhээ үйлэдбэриин управленинүүд мүнөө мал ажал дээрэ хони үрэжүүлгэhээ шухала хэрэг ябуулга үгы гэжэ мэдэхэ уялгатай.

Ф. Зубенко,
республикын хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын главна зоотехник.

Үдэр соо 70 гаран хонид

ПЕТРОПАВЛОВКА. **(Телефоноор абтаба).** Хонин hүрэгөөр баян Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз хамтадаа 18 мянга гаран эхэ хонидтой, эдэнь 27 отара болон таhардаг юм. Мүнөө тус колхозой хонишод эхэ хонидоо эртэ түрүүлхээр хараалжа искусственна аргаар үрэжүүлжэ эхилhээр арбаад гара хоноbo. Энэ үедэ колхоз дотор 2000 гаран хонин үрэжүүлэгдээ.

Хони үрэжүүлгэ илангаяа 1-дэхи отделенидэ эмхи гуримтайгаар ябуулагдажа байна. Хонишод нүхэд Р-Ц. Данзановай, Ц. Бадмажаповай отарануудта 400 гаран, Д. Монсоруновай отарада 400 шахуу хонид үрэжүүлэгдэбэ.

Ототой болоhон хонидой тоо үдэр бүри олошоржо байна. Тэрээниие алдангүй үүр сүүрээр илгажа абаха хүдэлмэри ёhошолон хэгдэнэ. hүүлшын үдэрнүүдтэ нүхэд Д. Будаевай, Д. Самбуевай хонишод үдэртөө 70 гаран хонидые үрэжүүлдэг болоожо байна.

Д. Цыренжапов.

Хүдөө бэшэ[...] мэдээсэнэ[...]

ХОНИН БҮРИhӨӨ ХУ[...]

«Рассвет» колхоздо эх[...] үрэжүүлэгдэжэ эхилбэ. [...] кусственна үрэжүүлгын [...] байгуулагдаа. Ахалагша [...] өөhэдөө үрэжүүлэгшээр [...]доно.

Хонин ажалда 4—5 ж[...] ник-үрэжүүлэгшээр 2 ж[...] дэлhэн, дүй дүршэл ех[...] нишод С. Слейнев, П. [...] гэгшэд хонидоо үрэжү[...] бир тарганаар бэлдэнхэй[...] шын дүрбэн үдэрэй тур[...] гаран хонид үрэжүүлэ[...] хонишод энэ жэлдэ 100[...] ниниhоо 82—85 хурьга[...] haa, ерэхэ жэлдэ хонин[...] хурьга абаха гэhэн уял[...] ажаллана.

ХОНИДОО ХЭЭЛИТҮ[...] ЭХИЛБЭ

Хонишодой ажалда за[...] га байдаггүй гээшэ. Жэ[...] бэн сагта ээлжээтэ халу[...] нууд дээрэ дээрэhээ ерэ[...] ха.

Ленинэй нэрэмжэтэ [...] хонишод эхэ хонидо[...] ственна аргаар үрэжүүлх[...] мэридэ эртээнhээ бэлдээ[...] 13 мянган эхэ хонитой[...] бүриhөө хурьга абаха гэ[...] гатай. Бүхы хонид иск[...] наар үрэжүүлэгдэхэ. М[...] артельдэ үрэжүүлгын 1[...] байгуулагданхай, тэдэнэ[...] маниинь нүүдэл шарга [...] хэрэгдэнхэй. Юуб гэхэ[...] бүхэниие бэлшээриhээ[...] гаажа хэдэн модоной[...] туухагүй, харин байра[...] үрэжүүлхэ арга олго[...] Ажахы бүхэндэ иимэ ш[...] дые хээд хэрэглэбэл [...] байтаа. Колхоздо 12[...] үрэжүүлэгшэд бэлдэгдээ.

Энэ жэлэй декабрьhаа[...] абахаар колхозой хони[...] хонидоо үрэжүүлжэ[...]

Б. Б[...]
Мухар-Шэбэр.

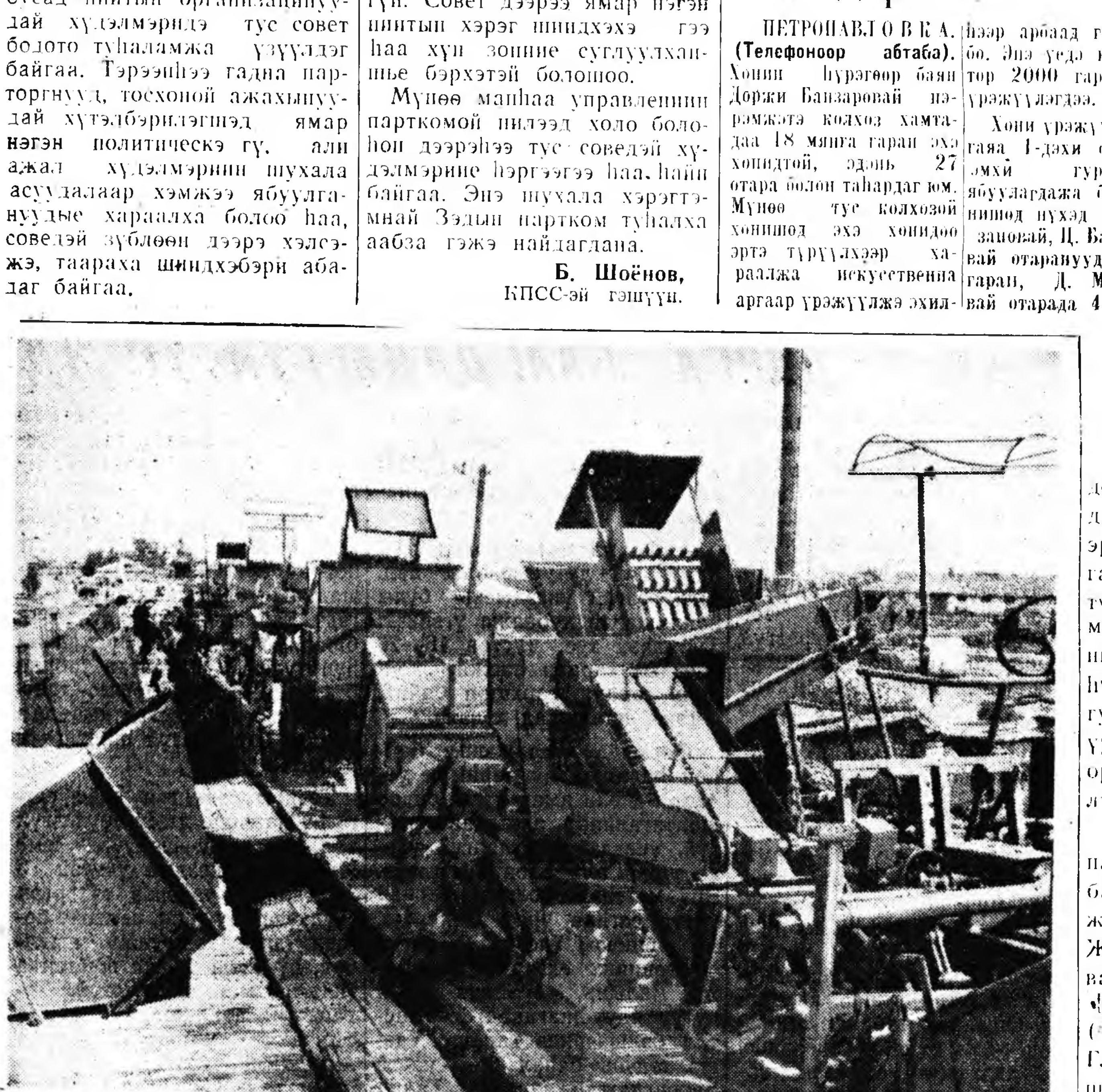

Хүдөө ажахын машинануудые бүтээдэг Курганай завод свёкло хурядаг «СКН-2А» маркын комбайн бүтээн гаргаба. Түрүүшын иимэ комбайнуудые Курска, Воронежско областьнуудай, Казахстан болон Сибириин свёклошодто эльгээгдэбэ. Зураг дээрэ: хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэхээ байhан комбайнууд.

ТАСС-ай фотохроника.

СЕНТЯБРИИН 15-да ДУУhАХААР

Август, сентябрь соо хонидоо hайн шанартайгаар бүгэдынь үрэжүүлжэ шадаа haa, эртын хурьгад олоор абтаха, гарза хоролтодошье орохогүй, түргэн түлжэхэшье байhыень манай Чисааныш совхозой хонишод hайн мэдэнэ. Тиимэhээ hүүлэй жэлнүүдтэ хонидоо август, сентябрь соо заатагүй үрэжүүлжэ дууhаха гэжэ ехэ оролдолго гаргадаг, hайн бэлэдхэл хэдэг байна.

Совхоздомнай эрхим hайнаар үрэжүүлгэ хэдэг шадабаритай болоhон техник-үрэжүүлэгшэд олон болонхой. Жэшээлхэдэ, Нина Михайлова, Роза Намжилова (5-дахи фермэ), Лида Жамьянова (4-дэхи фермэ), Николай Гладких (3-дахи фермэ) гэгшэдэй нёдондо үрэжүүлhэн хонид нэгэниинiшье hубайраагүй бшуу.

Мүнөө жэлдэ бидэ 2000 гаран эхэ хонидые үрэжүүлхэ ёhотой байнабди. Энэ hүрэгые хаhа саг соонь, нэгэшье хониной hубайрхагүйгөөр үрэжүүлхын түлөө ехэхэн бэлэдхэл хэгдээ. Хамта үрэжүүлгын 20 пункт эмхидхэгдээд, одоо булта хүдэлжэ захалhаар хахад hараhaa үнгэрбэ.

Энэ жэлэй үрэжүүлгые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ зорилготойгоор бүхы техник-үрэжүүлэгшэдээ тусхай курсада hургаабди. Удаань зоо-ветеринарна мэргэжэлтэдэй, фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар техник-үрэжүүлэгшэдэй суглаа үнгэргэhэн байнабди. Тиихэдээ манай технигүүд үрэжүүлгын хүдэлмэриие эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ, хонидой болон хусануудай харууhалгые эрид hайжаруулха, ототой болоhон хонидые илган абалгые үглөөнэй 5 час болотор дүүргэhэн байха гэhэн уялга абаад hэн. Гадна хонидой үрэжүүлгые сентябриин 15 болотор гол түлэб дууhаха гэжэ шиидээ.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ харюусалгатай кампаниие hайн шанартайгаар, богонихон хаhа соо үнгэргэхын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхые управлениингээ колхоз, совхозуудай бүхы техник-үрэжүүлэгшэнэрые, хонишодые болон мэргэжэлтэдые уряалhан хандалга бэшэг тэрэ зүблөөн дээрэ абаа hэн.

Социалис уялга абалган гээшэ ёhын тэдыдэ тунхаглагдаг зүйл бэшэ ха юм даа. Тиимэhээ манай техник-үрэжүүлэгшэд энэ харюусалгата хэрэгтэ хамсыгаа шуужа ороо гээшэ. Совхозоймнай бүхы отаранууд дээгүүр үрэжүүлгын хүдэлмэри эмхи гуримтайгаар ябуулагдажа байна. haя болотор хэмгүй халуун үдэрнүүд болоожо, haад түбэгтэйшье байбал, нэтэрүү оролдосотойгоор ажаллаhанай ашаар эгээ мүнөө 6000 гаран хонин үрэжүүлэгдээд байна.

Хони искусственна үрэжүүлдэг заабари ёhошолон баримталаг[...]

Хони шанар hайнтай[...]жүүлгэhээ hүрэгэймн[...]гэ, олзо доходойнь [...]лэлгэ дулдыдаха ба[...] элитэ. Тиимэ тула [...]мнай дэргэдэ саг ург[...] дэлжэ байдаг парти[...]нэй хиналтын комите[...] hалха группа хони [...]гые нарин хиналта[...] Группа, постнуудай [...] ходол үрэжүүлгын х[...] шалгажа байна. Эн[...] группын түрүүлэгшэ [...] М. Г. Житихин ехэ [...]хи үүсхэл гаргана[...] постын гэшүүдые элсүүлэн зүбөөр хү[...]нэ.

Манай совхозой техник-үрэжүүлэгшэ[...] тэндээ хүрэхэнь дам[...]

Ш-Ц. Гарм[...]
Хориин үйлэдбэриин управлени.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной августын 20.

Хүн тухай гол анхаралаа хандуулха

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани

...СР-эй Верховно Сове... Президиумэй заседани ...н 15-да боложо, Н. Г. ...түрүүлэгшээр һуугаа. ...ние культурно-ажаһуу... талаар хангаха асуу... ол анхарал хандуулаг... байна. Энэ талаар Во... о, Новосибирскэ об... удай нютагай Соведүү... мар хүдэлмэри хэжэ ...тухай ажалшадай де... дай областной Сове... гүйсэдкомуудай тү... энэр: Вологодско — ...оробьев, Новосибирскэ ...ленна—М. Я. Баку... восибирскэ хүдөөгэй— ...раменко Президиумдэ ...э үгөө.

...-эй XXII съездын ...эринүүдые бэелүүлэн, ажахые хүтэлбэрилхэ ...гуримай булюу һайн хэрэглэн, Вологодско ...Новосибирскэ область... нютагай Соведүүд хүн ...культурно-ажаһууда... ...аар хангалгые зарим ...һайжаруулаа. Гэбэ... хүдэлмэри хүн зоной ...үүдһээ үшөө горитой... ...эгдэнэ гэжэ заседани ...эмдэглэгдээ.

...хоёр областиин олон ...библиотекэнүүд, бу... ...турно-гэгээрэлэй эмхи ...үүд предприятинүүдай, ...совхозуудай ажабай... таһархайгаар ажалаа ...нэ, үшөөл һулаар хү... ...лнэ. Вологодско об... 1264 клубна эмхи зур... та оройдоол 56 хүгжэ... ...жок бии. Новосибир... ...астиин хүдөөгэй клу... олонхидонь кино бо... ...ар танцаһаа бэшэ оло... ямаршье хэмжээ ...ууд үнгэргэгдэдэггүй. ...зониие ажаһуудалай ...коммунальна талаар ...ада олон дутуунууд ...Ажаһуудалай талаар ...ган предприятинуудые ...түсэбүүд дүүргэгдэнэ-

гүй. Жэшээлхэдэ, Вологодско областьдо энэ жэлдэ 144 иимэ предприяти нээгдэхээр хараалагдаһан аад, мүнөө дээрээ хори бага гараниинь баригдаад байна.

Вологодско, мүн Новосибирскэ областьнуудта заһабарилгын мастерскойнууд, прокатна пунктнууд тон үсөөн. Миллион хүн зонтой томо центр бологшо Новосибирскдэ оройдоол гурбан бишыхан прокатна пункт бии. Тиихэдэ хүн зониие ажаһуудалай талаар хангаха ёһотой комбинадуудынь зоной аша туһа харангүйгөөр предприятинууд болон эмхи зургаануудһаа захилнуудые абадаг баримтанууд Новосибирскэ областьдо нэгэтэ бэшэ үзэгдэнэ. Хүдөөгэй зониие хангалга илангаяа муугаар табигданхай.

Хүн зониие медицинскэ талаар хангаха асуудалнууд эдэ хоёр областьдо удаанаар шиидхэгдэнэ гэжэ Президиумэй заседани дээрэ тэмдэглэгдэһэн байха юм. Вологодско, Новосибирскэ областьнуудай олон городууд, хүдэлмэришэнэй поселогууд болон тосхонуудта ариг сэбэр сахигданагүй. Уһа сөөрэмүүдынь бороо хүрын үедэ урдаһан муухай уһаар бузараагдана.

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд хүн зоной хэрэглэмжые хангажа шаданагүй. Гэхэтэй хамта эдэ эмхи зургаануудые барихын тулада һомологдоһон мүнгэ зөөри жэлһээ жэлдэ хүсөөр ашаглагданагүй. Вологодско областьдо хүүгэдэй саад, яслинуудые ашаглалгада үгэхэ түсэб һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада нэгэшье дахин дүүргэгдөөгүй.

Президиумэй заседани дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэридэ горитой дутуунууд бии. Вологодско болон Новосибирскэ областьнуудай зарим районуудай магазинуудта түрүүшын хэрэглэлэй эд бараан худалдагданагүй. Тиихэдэ иимэ эд бараан баазанууд болон складуудтань хэбтэжэ байдаг юм.

Культурно - ажаһуудалай, байрын-коммунальна барилга хэхэ, тэрэшэлэн хүн зониие медицинскэ талаар хангаха хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай РСФСР-эй Элүүрые хамгаалгын министр В. В. Трофимов, РСФСР-эй Коммунальна ажахын министр С. М. Бутусов, Барилгын хэрэгүүдэй талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. С. Болдырев Президиумэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдээсэһэн байна.

Хүн зониие культурно-ажаһуудалай талаар хангалгын асуудалнуудые хангалтагүйгөөр шиидхэдэг байһандань ажалшадай депутадуудай Вологодско, Новосибирскэ хүдөөгэй болон промышленна областной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй анхаралые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум хандуулаа. Энэ шухала хүдэлмэридэхи горитой дутуу дундануудые зайсуулхыень тэдэндэ дурадхагдаа.

* * *

Дагестанай болон Удмуртын АССР-нүүдэй, Приморско хизаарай, Белгородско, Курганска, Псковско, Тюменскэ, Шэтын областьнуудай арадай гэгээрэлэй бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум энэ заседани дээрээ олгоһон байна. Астраханска, Ульяновска областьнуудай бүлэг медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй Габьяата врач гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Москвагай, Ленинградай искусствын бүлэг ажал ябуулагшадта РСФСР-эй Габьяата артист, РСФСР-эй Арадай артист гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд мүн лэ олгогдоо.

Олон үхибүүтэй 2037 эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденоор, «Эхын медаль» гэжэ медаляар шагнаха гэһэн шиидхэбэри абтаа. Бүлэг совет эрхэтэд «Түймэрэй үедэ габьяа гаргаһанай түлөө» медаляар, тэрэшэлэн «Ниитын гурим сахиха талаар эрхимээр алба хэһэнэй түлөө» медаляар шагнагдаһан байна.

(ТАСС).

ЛУГАНСКА ОБЛАСТЬ. «Краснолучуголь» гэжэ трестын коммунис ажалай № 7/8 шахтын горнягууд Шахтёрой үдэрые эрхимээр угтаха бэлэдхэл хэжэ байна. Тэдэнэр мүнөө жэлдэ 30 гаран эшелон нүүрһэ түсэбһөө гадуур малтажа, өөһэдынгөө счёдто бэшүүлээ. Иван Яворскиин хүтэлбэрилдэг бригада илангаяа һайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо 7000 шахуу тонно нүүрһэ түсэбһөө гадуур малтаа. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): бригадир Иван Яворский, хүдэлмэришэн Николай Емельяненко, комбайнай машинист Алексей Нестеренко. Предприяти шадар набша сэсэгүүд олоор таригданхай, тэдэниие шахтёрнууд тарижа ургуулһан байна. ТАСС-ай фотохронико.

Һуралсалай шэнэ жэлые угтуулан

Эстетикын асуудалнуудые һайнаар харуулха

Һуралсалаймнай шэнэ жэл эхилхэнь. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй һүүлээр эхилхээ байгаа энэ жэлнай багшанарай урда шэнэ зорилгонуудые табиһаниинь хэндэшье ойлгосотой. Үдэжэ ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар түрэл партиимнай ээлжээтэ Пленум туйлай ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин программа табяа бшуу. Нэн түрүүн соёл сурталай хүдэлмэри үргэдхэхэ, һуралсалые үйлэдбэритэй нягтаар холбон ябуулха, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин баян дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар тон тодорхой заабаринууд Пленумэй тогтоол соо үгтэнхэй.

Эдэл заабаринуудыень хараадаа абажа, манай республикын профессиональна техническэ һуралсалай училишинуудта шэнэ жэлдээ бэлдэжэ байнхай. Партийна эмхи зургаануудай халуун анхаралай ашаар профтехучилищинууд һуралсалай хэрэглэмжын шухала зүйлнүүдээр хангагдаа, мүн базова предприятинуудаараа холбоо барисаагаа эрид һайжаруулаа. Профессиональна техническэ һуралсал эрхилхэ Буряадай управлениин дэргэдэ методическа кабинет нээгдэнхэй.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ «Эстетическэ хүмүүжүүлгэ» гэһэн шэнэ предмет заажа эхилхэ байнабди. Энэ шэнэ предмедэй программа абтанхай. Ерээдүйн хүдэлмэрилэгшэд эстетическэ хүмүүжүүлгэ абахадаа ажалайнгаа культурые эрид дээшэлүүлхэ, өөһэдөө адли тэгшэ дээдэ мэргэжэлтэй зонууд болохо байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Нёдондо жэлдэ тус предмет зарим училищинуудта заагаа һэмди. Тэрэмнай һайшаалтай үрэ дүн харуулаа. Энэ талаар ехэ дүй дүршэлтэй болообди, амжалта туйлаабди гэжэ байжа хэлэхэнь эртэ юм бэзэ. Гэбэшье, манай һурагшад тон һонирхожо үзэнэ гэжэ хэлэмээр. Жэшээлхэдэ, «Коммунизмда үргэн далайсатайгаар шэлжэн оролгын үедэ идейнэ үндэр хэмжээнэй искусствын түлөө Коммунис партиин хэһэн тэмсэл», «Искусство болон коммунизм байгуулжа байгаа совет хүнэй моральна түхэл шарай», «Ажаһуудалай культура» болон бусад темэнүүдээр һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд болоһон байна. Эдэ хэшээлнүүд дээрээ һурагшаднай мэдээжэ уран зураашад, композиторнууд, архитекторнууд болон скульпторнуудай хүдэлмэринүүдтэй танилсаһан, тэдэнэй гайхамшагта шэнжэнүүдые ойлгожо һураһан байха юм. Һайн һайханиие ойлгожо һураха хэшээлнүүднай гансашье училишида болодог бэшэ, мүн театр болон музейнүүд соо үнгэргэгдэдэг һэн.

Энээнтэй холбуулан, һуралсалай хэшээлнүүдэй үнгэрдэг таһалганууд тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэл бии. Яахадааб гэхэдэ, хэшээлнүүдэй үнгэрдэг таһалганууд олонхи ушарта хайша хэрэгээр түхеэрэгдэнхэй. Эстетическэ ямаршье эрилтэтэй эбсэшэгүй байдаг. Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд хара боро, ямаршье үнгэ зүһэгүй шэрэнүүдээр хана, сонхо, үүдэ шэрдэжэрхидэг юм. Тиимэһээл хэшээлнүүдэй үнгэрдэг таһалганууд соо таарамжатай зохид стул, столнуудые табиха, аятай гэрэлтэй шэрэнүүдээр досоохииень тааруулан шэрдэхэ шухала гэжэ һанагдана. Һурагшадай эстетическэ хүмүүжэлдэ гансашье багшанар бэшэ, мүн үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд, библиотекарьнууд, хүмүүжүүлэгшэд, ажахын хүдэлмэрилэгшэдшье эдэбхитэйгээр хабаадалсаха уялгатай. Мүн эстетическэ хүмүүжэлэй таһалгануудые али бүхы хэрэгсэлээр гүйсэд хангаха шухала. Жэшээлхэдэ, киноаппарат тон шухала хэрэгтэй байна.

Энэ талаар Омск хотын профессиональна техническэ һуралсалай училищинуудай жэшээ һонирхолтой байна. Тэндэ Сибириин болон Алас-Дүрһа зүгэй профессиональна техническэ һуралсалай училищинуудай багшанар болон хүтэлбэрилэгшэдэй семинар болоо. Тус город үндэр культуратай гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энэ город соо ниитын гурим эбдэгшэд үгы шахуу юм, тиихэдэ хүн зониинь урин налгай зантайнууд. Городоо ногооруулха талаар Ленинград болон Киев городуудтай мүрысэжэ, түрүү һуури эзэлээ. Магазинуудай витринэнүүд, уряа лозунгнууд, сэсэрлигүүд гайхалтай шадамар ураар хэгдэһээрээ хүнэй анхарал татана. Манай Омскын нүхэд иимэ ушар байдал хайшан гэжэ туйлагдааб гэһэн асуудалда харюусахадаа, олониитын үүргые, эстетическэ хүмүүжэлэй аша үрые онсолон тэмдэглэнэ. Энээн тухай манайшье Улаан-Үдэдэ хэлсэдэг гээшэ aaб даа, теэд мүнөө дээрээ биратай юумэ хэгдээгүй байһаар.

Тэндэхи профессиональна техническэ училищинуудай кабинедүүд ямар шадамар бэрхээр түхеэрэгдэнхэй гээшэб! Гэрэлтэй уужам таһалганууд, ехэнүүд сонхонууд, хүнгэн, тааруу стол, стулнууд шаланшье паркедээр хушаатай. Эдэ бүтэдэ һурагшадай өөһэдынь гараар хэгдэнхэй бшуу. Эстетическэ хүмүүжүүлгын таһалгануудынь илангаяа һонирхолтойгоор түхеэрэгдэнхэй. Манай училищиин таһалгануудһаа ураар, тэрэ мүртөө үнэгүйгөөр бүтээгдэһэн зүйлнүүд таһалгые шэмэглэнэ.

Гадна тэндэхи профессиональна техническэ училищинууд базова предприятинуудтаа илангаяа нягта холбоотой байна гэжэ хараабди. Харин манай эндэ холбоо барисаамнайшье тиимэ нягта бэшэ, мүн һурагшадай үйлэдбэриин практика гараха үедэ ажалай эстетикын асуудалнуудта анхарал тон багаар хандуулагдадаг байна.

Омск хото ошожо ерэһэмнай манай саашанхи ажалда юрэнхы дээрээ һайн нүлөө үзүүлхэ бэзэ гэжэ найданабди. Эхилхээ байгаа һуралсалай шэнэ жэлдэ һурагшадай эстетическэ хүмүүжэлэй асуудалда урда урданайхиһаа ехэ анхарал хандуулха гэжэ шиидээбди. Яахадааб гэхэдэ, мүнөө коммунизм байгуулжа байһан үедэ манай парти алишье талаараа адли тэгшэ ерээдүйн зониие хүмүүжүүлгэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ заана бшуу. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоол соо тодорхойгоор заагданхай.

Н. Томина,
А. Базурнова,
профессиональна техническэ училищиин багшанар.

...рын саада тээ томо панельнүүдые хэрэглэжэ гэр бариха завод Улаан-Үдэдэ ашаглалгада ...байгаа. Томо панельнүүдээр гэр барихада ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлдэг, саг болзоршье ...магдадаг гээшэ. Тус завод жэлдэ 35 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэхэ гү, али мян... ...тиратай гэрэй хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха юм. Зураг дээрэ: заводой гол корпусто.

П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

Шиидхэхы үе оронхой

...йкаллес» комбинадай ...ятинуудаар модо урад... шиидхэхы үедөө ороод ...Урадхуулагдаһан модо ...раһаа булта уһанһаа ...ад, үгышье һаа уһан... ...гагдаха газартаа аса... байха ёһотой болоно. Дээдэ-Үдэ, Худан ...аар модо урадхуулга байна.

...өө энэ жэлдэ модо ...нга хэр зэргэ үнгэржэ ...эшэб гэһэн асуудал ...Гол мүрэнүүдэй ...энэ хабар урда жэ... ...ээ 7—10 хоногоор орой ...модо уһанда түлхижэ ...урадхуулжа эхилхэ ...ри хожомдоһон бай... ...на хабарай ехэ уһан ...айнгүй, гол горхонууд эхилээ һэн. Эдэ бу... боложо, Онохой, ...дэ тээшэ модо урад... ...асарха июнь һарын ...дүүргэгдээгүй үлэшөө. ...нуудые үлэһэн модо... ...эрлэхэ хүдэлмэришье ...э ороһон байха.

...июль һарын эхеэр ...эмэжэ эхилхэдэ Анаа, ...ан голоор модо урад... ...ад бүхы хүсэеэ эл... модо урадхуулгада газарнуудые түр... ...лжа гараһан байгаа. ...уһанда табиһан мо... ...лэгшэдтэнь хүргэжэ, ...рада ороһон гээгдэл... ...һан, июль һарынгаа ...олзорһоонь урид дүүр... ...йна.

...а ондо Итанцын, ...най леспромхозууд ...адхуулгые эмхитэй... ...эргэжэ байна. Тэдэнэр бэрхэшээлнүүдтэй ...шье һаа, һара бүриин... ...б хододоо дүүргэнэ. ...хэдэ, июниин эхеэр ...мүрэнэй уһан ехээр

татажа, Итанцын адагта модо урадхуулхын аргагүй боложо, модо һаллаха хүдэлмэри гурбан үдэрөөр зогсоогдоо һэн. Иимэ бэрхэшээлэй ушархада Итанцын адагай уһанай һаба гүнзэгы болгоггдожо, Сэлэнгын модоной бааза тээшэ модо эльгээхэ июниин түсэб сүм дүүргэгдэһэн юм.

Харин июлиин һүүлээр Сэлэнгэ мүрэн ехээр үерлэжэ, баһа гай татан алдаа бэлэй. Энэ үедэ модоной баазын запаньда 20 мянга шахуу кубометр модон сугларжад байгаа, тэдэнь Байгал руу алдагдахаар бологдобо. Гэбэшье эндэхи модо урадхуулагшад тэрэ сагтаа шухала хэмжээнүүдые абажа, асарагдаһан модоо абарһан, һарынгаа даабари дүүргэһэн байгаа.

Модо урадхуулхадаа ганса тэрэнээ хэрэглэгшэдтэнь хүргэхэ бэшэ, мүн хэрэглэгшэд ерэһэн модоёо уһанһаа саг соонь гаргаха ёһотой. Энэ шухала хүдэлмэри Сэлэнгын, Байгалай модоной баазануудта, Клюевска модоной заводто муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй, модо уһанһаа гаргажа, саашадань ябуулха түсэб һара бүридэ дүүргэгдэнэ.

«Забайкаллес» комбинадые бүхы дээрэнь абажа, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 60 мянган кубометр модон уһанда ехээр табигдаһан, асарагдаха газартаа хүргэгдэһэн байна. Энэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, модо урадхуулагшад саашадаашье ажалайнгаа эршэ алдангүй хүдэлбэл байгша оной модо урадхуулгые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха байна.

Энэ жэлдэ Анаа, Дээдэ-Үдэ, Худан голнуудаар модо урадхуулга болзорһоо урид дүүргэгдэжэ, уһанай оёорто шэнгэшэһэн модо сэбэрлэн урадхуулха арга олгогдоо. Онохойн модоной комбинат модо урадхуулгаһаа сүлөөрһэн ТДТ-40 маркын трелевочно тракторнуудые, хүдэлмэришэдые энэ хэрэгтэ олоор табиха ёһотой.

Мүн Итанцын леспромхозой модо урадхуулагшадай урда ехэхэн хүдэлмэри гаранхай.

Байгша ондо модо урадхуулгые эмхитэйгээр, саг болзортонь үнгэргэжэ, оронойнгоо барилгашадта ехэхэн хэмжээнэй модо түсэбһөө гадуур эльгээхэ бүхы арга боломжонууд бии. Гансал оролдохо, ажаллахал хэрэгтэй.

А. Ушаков,
«Забайкаллес» комбинадай модо урадхуулгын таһагай начальник.

ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭМЭЭР

Һүүлэй жэлнүүдтэ оронoймнай промышленна, гэр байрын, коммунальна барилгануудта полиэтиленээр бүтээгдэһэн элдэб янзын сорго, хоолойнууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг боложо байна. Иимэ соргонууд элдэб кислота, щелочь, минеральна уһа дамжуулхын тулада хэрэглэгдэнэ. Буряадай АССР-тэ иимэ соргонуудые хэрэглэхэ тушаа бэлэдхэл мүнөө хэгдэжэ байнхай.

Завод, фабрикануудаар, колхоз, совхозуудаар шэнэ соргонуудые ашаглажа, шалгажа үзэхэдэ һайн үрэ дүн харуулба. Кислота, щелочьдо эдигдэдэггүй, хүйтэндэ тэсэмгэй, жэбэрхэ гээшые мэдэхэгүй байха юм.

Булад шэрэмээр шудхагдаһан соргонуудһаа полиэтиленовэ хоолойнууд юугээрээ булюу һайн бэ, ажахыда ямар аша үрэ үгэхэ гү, али алмалта үгэхэ байнаб гэһэн асуудал гарана.

Энээндэ харюусахын тула нэгэ хэдэн тоо баримта дээрэ тогтоё.

Завод дээрэ табигдаһан 70—80 миллиметр бүдүүнтэй 1 метр булад сорго жэлэй туршада ашаглахын тула 18,5 түхэриг гаргашалагдадаг байбал, полиэтиленовэ соргодо 8,95 түхэриг гаргашалагдаха болоно. Булад, шэрэм соргонуудай хойноһоо хэгдэдэг харууһа, профилактическа заһабарилга гэхэ мэтэ тэрээндэ хэрэггүй ха юм.

Мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдтэ уһа дамжуулан оруулхын тула полиэтиленовэ соргонуудые табихада булад соргонуудһаа 2,8—3,1 дахин, шэрэм хоолойнуудһаа 2,5 дахин хямда байха. Гансахан полиэтиленовэ соргонуудай хабсаралга дээрэ (мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрада) ондоо хоолойнуудтай сасуулхада 33 час алмагдаха болоно. Гадна түмэр соргонуудые шэрдэлгэдэ 29 час хэрэгтэй болодог. Полиэтилендэ шэрдэлгэ хэрэггүй байдаг.

Тэрэшэлэн полиэтиленовэ соргонуудые шэрэхэ, зөөхэдэ таатай зохид. Самолёдуудта ашаалаад холын ямаршье барилга дээрэ асаржа болохо байна. Эдэмнай шэрэм, булад соргонуудһаа 8—10 дахин хүнгэн ха юм. Гадна тэрэниие ута, богонёор хэрэглэмжэдээ тааруулан отолходо хамаагүй, гар хюрөөгөөр отолдог.

Полиэтиленээр хэгдэһэн соргонуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые урмашуулха зорилготойгоор тэрээнэй сэн байгша оной апрелиин 1-һээ 2 дахин хямдарһан байна.

Иимэ соргонуудые үргэнөөр хэрэглэбэл, промышленна предприяти, колхоз, совхозуудта ехэ ашагтай байха.

М. Кириллов.

1965 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР

1955 он. 18 наһатай Борис Ренчино Байгалай леспромхозой «Безымянный» гэжэ бэлэдхэлэй пунктда ажаллажа эхилһэн юм. Түрүүшээр элдэб хүдэлмэридэ ябагдаа—модо отолоод, харгы заһаадшье үзэгдөө.

Гэбэшье Борис машина техникээр ехээр һонирходог, сүлөөтэй сагтаа механизаторнуудай хажууда ерээд туһалалсажа харагдадаг һэн. Удааншье болонгүй Борис Ренчино трактор, машинануудые өөрөө заһабарилдаг боложо, механизаторнуудай бүлэдэ оробо. Тэндэ ажаллажа байхадаа трактор жолоодожо һураа.

Оролдосотой залуу хүбүүниие пунктын хүдэлмэришэд хүндэлдэг, механизаторнууд өөһэдынгөө ажал хэрэг тухай, дүй дүршэл тухайгаа тэрээнтэй хөөрэлдэдэг, нүхэртөө ойлгуулжа, хэлэжэ үгэдэг болобо.

Уданшьегүй пунктын хүтэлбэрилэгшэд Борис Ренчинодо трелёвочно трактор жолоодохыень найдажа үгэһэн байна. Тэрэ гэһээр таһалгаряагүй трактористаар ажаллана. Нүхэдэйнгөө этигэл найдабариие нүхэр Ренчино хүсэд дүүргэжэ шадаа.

Үсэд нэтэрүүгээр оролдожо, үнэн сэхээр ажаллаһанайнгаа ашаар Борис түрүүшын һараһаа эхилжэ түсэб даабаряа үлүүлдэг байгаа. Тиигэжэ долоон жэлэй түрүүшын 4 жэлэй туршада 5,4 жэлэй даабари дүүргээ һэн. Мүнөө нүхэр Ренчино долоон жэлэй һүүлшын жэл—1965 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

Зураг дээрэ: Б. Ренчино.

К. Козулинай
фото, текст.

Уншагшадай бэшэгүүдһээ

ЗАЙН ГЭРЭЛТЭЙ ХЭЗЭЭ БОЛОХО ЮМ?

XXI партсъездын нэрэмжэтэ томохон колхоз (Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени) ажал хэрэгээрээшье, ургаса абалгаараашье муу бэшэ, республикын баян колхозой нэгэниинь юм. Колхозой 2-дохи бригада, Тарбагатай һууриндa 30 гаран үрхэтэ айл ажаһуудаг. Теэд энэ тосхондо мүнөө болотор зайн гэрэл, телефон үгы. Радио бии нэрэтэй аад, нэгэ дуу гаража, нэгэ болишодог зантай. Эгээл тиимэһээ айлнууд боро хараан болоһонһоо хойшо унтаридаа орохо баатай болодог. Керосинай лаампын гэрэлдэ олон юумэ хэжэ шадахагүйш. Хүнүүдэй сагаа культурнаар үнгэргэхын аргагүй, юундэб гэхэдэ, һуурин соо нэгэ бишыхан клуб бии аад, мүнөө эбдэржэ һандараад, хони ямаанай һүүдэрлэхэ газар болошонхой юм.

Тарбагатай тосхонһоо холо бэшэ байдаг Хара-Хүтэлэй модо отололгын участогай айлнуудай зайн галаар яларжа байхада эндэхидэй харанхыгаар һуужа байхадань гомдолтой. Хара-Хүтэл тосхонһоо зайн гэрэлэй утаһа татахада хүшэршье бэшэ даа.

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Баданов, бригадые даагша Цыденжапов гэгшэдэй энэ дутагдалнуудые хараадаа абажа, Тарбагатай тосхониие зайн гэрэлтэй болгоо һаань, ёһоор лэ һэн гэжэ һанагдана.

Ц. Токтохоев,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗАГУСТАЙДА УҺАН ЭЛБЭГШЬЕ ҺАА...

Хориин аймагай Чисаанын совхозой нэгэ һуурин Загустай тосхондо ерэһэн хүн уһанай элбэгые гайхаха. Хайшаашье харахада уһан аад, уһан. Чисаана, Хүреэтэ горхонууд, Загаһата нуур — тойроод хуу уһан. Харин зунай сагта умдалха сэбэр уһа бэдэрээд үзэгты. Зунай аяма халуунда Хүреэтэ горхон хаташана. Чисаана горхон соо үхэр мал үдэртөө тииржэ, уһаниинь шабааһан аргал хоёрһоо ногоон шара болон урдана. Загаһата нуур замагтай, үхэр мал тэрээн соо баһал сугларна. Теэд энэ нуурнай һууриндһаа 2—3 модоной газарта оршодог юм. Загустай тосхоной хүн зон үбэлдөө энэ нуурай мүльһэ эдидэг, харин зундаа аяар тэндэһээ уһа зөөжэ тухашардаг байха юм.

Һуурин соо нэгэ худаг бии нэрэтэй аад, уһаниинь шье шанараар муу, зарим айлнууд тэрэ худагһаа 1—1,5 модоной газарта байна.

Загустай тосхоной хүн зон хэзээ сэбэр һайхан уһа эдидэг болохо юм? Энээн тухайда энэнэй урда тээ олол дахин хэлэгдэһэн байха. Аймагаймнай гүйсэдком, коммунальна таһагайхид энэ асуудалда анхаралаа табихаар болоо.

Б. Васильев.
Загустай тосхон.

Хуша модон— байгаалиимнай баялиг

Буряад оронноймнай ой хүбшөөр баян. Иланхаяа амтан һамартай хуша модон хүбшэдэмнай олон. Мүнөө жэлдэ хушын һамарай ургаса һайн.

Байгаалиие хамгаалха тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хуули үшөөл муугаар сахигдана гээшэ ха. 1961 оной августын 21-дэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет хуша модотой ойн участогуудые худалдаа наймаанай организацинуудта даалгаа һэн. Хушын һамарай һайса эдеэшэһэн хойно тэрэниие эмхитэйгээр суглуулха, хуша модоной ургадаг участогуудай хилэ тогтоохо тухай олон зоной дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулхыень республикын аймгүйсэдкомууд уялгалагдаһан байгаа.

Худалдаа наймаанай организацинууд өөһэдынгөө даалгаһан тусхай участогуудһаа һамар суглуулгада хүнүүдые гаргахадаа ой модоной ажахын органуудтай договор баталха, һамар суглуулха эрхэтэй билеэдүүдые хүнүүдтэ тон наринаар үгэхэ зэргэтэй.

Харин хүнгэн зөөри бэдэрэгшэд байгаалиин баялигта хайра гамгүй хандажа, хуша модые гэмтээхэдээ ехэхэн хохидол ушаруулна. Тэдэндэ ямаршье хуули, журам хамаагүй. Түймэршье табиһан ушарнууд бии. Энэ ябадалтай хайра гамгүй тэмсэхын тула хушын һамар суглуулгада гансал худалдаа наймаанай организацинууд оролсожо, ойн зүргэ харгы заһаха, һамар тушаажа абаха пунктнуудые бариха, гал түймэрһөө ой модые хамгаалха хэрэгые эмхидхэхэ уялгатай.

Нютагай хүн зон өөрынгөө хубида һамар суглуулхаяа һанаа һаа, худалдаа наймаанай организацинуудта даалгагдаһан участогуудһаа ондоо тээ билеэдгүйгөөр һамарта гаража шадаха. Зүгөөр ой модо хамгаалха органуудай зүбшөөлгүйгөөр һамар суглуулха эрхэ хүнүүдтэ олгогдохогүй. Өөрынгөө дура зоргоор, сагһаань урид һамар суглуулһан хүнүүд хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха болоно.

Һүүлэй үедэ Улаан-Үдэ хотын дэлгүүр, хүнгэн олзо бэдэрэгшэдэй гуламта боложо байна. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1961 оной августын 21-дэ гаргаһан тогтоолые дэлгүүрэй комитет, милициин орган, ой модо сахиха зургаанууд ёһоор дүүргэнэгүй, энэ Хуули эбдэһэн хүнүүдые хэһээнэгүй.

Буркоопсоюзай организацинуудта 500 мянга гаран гектар газарай хуша модон даалгагданхай. Теэд байгаалиин энэ баялиг тон муугаар хэрэглэгдэнэ.

Республикын Министрнүүдэй Совет һамар суглуулгын болзорые сентябриин 1-һээ гэжэ тогтоогоо. Иигэжэ һамар суглуулгые саг болзор соонь эмхидхэхэ шухала.

Байгаалиин баялиг—хушын һамарые эмхитэйгээр суглуулжа, хуша модые хүнгэн олзо бэдэрэгшэдһээ, ойн түймэрһөө сахин хамгаалая!

В. Голубев,
Байгаалиие сахин хамгаалха республиканска Бүлгэмэй түрүүлэгшэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн (Кабанск) Иннокентий Павлович Мосоров загаһа агнуури дээрэ 45-дахи жэлээ хүдэлжэ байна. Тэрэнэй даадаг бригада жэлһээ жэлдэ түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Нүхэр Мосоров байгша оной апрель һара соо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм. Зураг дээрэ: И. Мосоров.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Модо ургуулхын тулада хэдэн арбаад жэл хэрэгтэй, харин модые хэдэхэн минутын турша соо гэмтээн хосоргожо болохо байна. Ой модон гээшэ арадай баялиг мүн. Ой модо гал түймэрһөө, сагай уларилай хорото нүлөөнһөө, хорхой шумуулһаа болон үбшэнһөө хамгаалха хэрэгтэ манай орондо угаа ехэ анхарал хандуулагдана. Ой модоной заповеднигууд, питомнигууд, модо хамгаалдаг станцинууд, научна институдууд байгуулагданхай. Тэдэнэр ой модоной баялигые шэнжэлдэг, таряжа олон болгохо хэрэг эрхилдэг юм.

«Нэгэ модо отолоо һаа, хоёр модо һуулга» гэһэн уряа лозунгтойгоор Мариин АССР-эй ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. ТАСС-ай фотокорреспондент тэдэндэ ошоо. Мариин ой модоной ажахынхид 60 хахад мянган гектар талмай дээрэ 600 миллион залуу модо таряжа долоон жэлэйнгээ даалгабариие болзорһоонь урид дүүргээ.

400 гаран ондоо янзын түрэлэй модо болон бургааһануудай һонирхолтой коллекци Поволжско лесотехническэ институдай дендрологическа саадта суглуулагданхай. Ажахыда үргэнөөр хэрэглэгдэжэ болохоор модо болон бургааһануудые эрдэмтэд шэлэн тодолоо, хуурай газарай сагай уларилай муугаар нүлөөлэлгые зайсуулха зам олоо, шэнэ түрэлэй модо түргэнөөр бии болгохо оньол аргануудые тодорхойлоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: институдай хүдэлмэрилэгшэ биологическа наукануудай кандидат Б. М. Алимбек крымскэ нарһанда таряжа һуулгагдаһан мүшэрэй ямараар ургажа байһыень шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Худөө ажахын асуудалаар шэнэ ном

Һүүлэй хэдэн һарын турша соо Буряадай номой хэблэл хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, малшадта, полевой хүдэлмэрилэгшэд болон шубуушадта аша туһатай номуудые олоор хэблэн гаргана.

— Хүдөө ажахыһаа абтадаг продукциие бага гаргашатайгаар, богонихон болзор соо ехээр үйлэдбэрилхэ гэһэн партиин уряае хүдөө ажахы дээрэ хүдэлдэг хүнүүд гүнзэгыгөөр ойлгонхой. Тэдэнэй энэ арюун хэрэгтэ туһалха зорилготойгоор мэргэжэлтэдэй дурадхал, ямар нэгэн ажахын гү, али түрүүшүүлэй дүй дүршэлые шэнжэн үзөөд, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэһэн хүдэлмэринүүдые брошюра болгон хэблэнэбди, — гэжэ Буряадай номой хэблэлэй главна редактор Д. Дугаров мэдүүлнэ. — Манай хэблэн гаргаһан номуудые малшад, полеводууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд уншаад, ажалдамнай хэр туһатайб гэһэн һанамжануудаа манда дуулгадаг һаань һайн байгаа.

Хүдөө ажахын темэдэ хэблэгдэн гараһан номуудта багахан аннотаци уншагшадтаа мүнөө дурадхахамнай.

Т. Прокофьева, «Заветы Ильича колхозой саад» гэһэн гаршагтай ном соо Кабанскын үйлэдбэриин управлениин «Заветы Ильича» колхозой саад тухай тобшохоноор хэлэгдэнэ. Үни мартагдажа, хаягдашаһан хуушан саад һэргээгээд, олзо доходтой ажахы болгохыень 1955 ондо механизатор Дмитрий Пудович Викуловта даалгаһан байгаа. Викуловай звено агротехникын түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ, жэмэстэ модонуудые һэргээгээ, газарайнь хүрьһые элдүүрилээ. Саадай хэмжээ үргэдхэгдэжэ, мүнөө 8 гектар талмай эзэлнэ. 1958 ондо тус саад 330 түхэригэй, олзо доходтой һаа, 1961 ондо 33,4 мянган түхэригэй олзо доход колхоздо оруулаа.

Саадшадай ажал хүдэлмэриие хайшан гэжэ зүбөөр эмхидхэхэб гэһэн бүлэг тус ном соо бии. Үхэр нюдэн, вишни, забаан зэдэгэнэ болон бусад жэмэстэ һөөгүүдэй агротехникые «Заветы Ильича» колхозой саадшадай хэрэглэдэг дүй дүршэл тодорхой заабаринуудтайгаар үгтэнхэй. Мүн тэрэшэлэн саадай талмайе эмхидхэхэ, жэмэстэ һөөгүүдэй сортые шэлэхэдээ нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруулха гэһэн бүлэгүүд соо Дмитрий Викуловай звеногойхидой энэ талаар хэһэн ажал хүдэлмэри тухай хэлэгдэнэ.

Саад тариха гээшэ Байгал шадарай колхоз, совхозуудай ажахын олзо доход ехэтэй шухала нэгэ һалаа һалбаринь мүн байна гэжэ Кабанскын «Заветы Ильича» колхозой саадшадай дүй дүршэл, туйлаһан амжалтань сэхэ харуулба ха юм гэжэ Т. Прокофьевагай ном сооһоо уншабабди.

Хонишодто туһаламжа болгон **Б. В. Горсниин «Хурьгадые абалга ба түлжүүлгэ»** гэһэн гаршагтай ном мүн лэ худалдаанда табигданхай. Эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа, элүүр энхээр түлжүүлхэ гээшэ тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ. Эгээл тиимэһээ дүй дүршэлөөр бага малшад түл абаха, түлжүүлхэ гол шухала дүримүүдые мэдэхэ зэргэтэй гэжэ номой түрүүшын хуудаһанда уншахат.

«Хээлитэй хонидые зүбөөр харууһалга—өөдэргэн хурьгадые абаха гол үндэһэн» гэжэ нэрэтэй ехэ бүлэг соо малай хээлитэй байхаһаань эхилээд, ямараар харууһалхаб, хайшан гэжэ тодожо абахаб, һая түрэһэн хурьгадые ехэ болоторнь хэды сагта, юугээр эдеэлүүлхэб гэһэн заабаринууд үгтэнхэй. Түл мал харууһалхадаа организмуудайнь хүгжэлтые заатагүй мэдэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлэгдэнэ. Энээгээр зурагууд, таблицанууд ном дотор бии. Хурьгадые искусственна аргаар эдеэлүүлхэ дүй дүршэлые Зэдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод үргэнөөр хэрэглэнэ, тэрэнь урагшатай һайн гэһэн баримта номой 31-дэхи хуудаһанда олохот. Түрүү малшадай дүй дүршэлдэ түшэглэн бэшэгдэһэн энэ ном малшадта ехэ туһатай.

В. А. Ревенский. «Үтэгжүүлгээр һанамжалха тэмдэг». Үтэгжүүлгэ хадаа хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ гол шухала түлхюурнүүдэй нэгэн мүн. Органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэдээ тэрэнэйнгээ шанар шэнжые һайса мэдэхэһээ гадна, таряалангай талмай бүхэнэй хүрьһэндэ ямар үтэгжүүлгэ дутууб, үлүүб гэжэ элирүүлхэ тон шухала. Эдэ шухала асуудалнуудта В. А. Ревенскиин ном харюусажа шадамаар.

Ургамалнуудай химиче шанар ба тэжээлтэ бодо рэглэлгэ, ургамалнууда шэнжэ түхэлөөрнь ямар элементнүүдэй дутуу элирүүлгэ, хүрьһэнэй бо ническа, минеральна, бак үтэгжүүлгэнүүдэй шанар шохон мэдээнүүд үгтэнхэ элементнүүдээр үрэһэ хүр шан гэжэ сэбэрлэхэб гэһэ дашье тус ном сооһоо хар

«Площадканууд дээрэ уянгүйгөөр һааха тгэһэн гаршагтай ном Бур мой хэблэлэй хүдөө ажах зорюулагдаһан продукци болоно. Фермэ дээрэхи, үнеэ һааха хүдэлмэрину сэд оньһожоруулһан ор түрүү ажахынууд үнеэдые гөөр һааха гэһэн шэнэ нөөр хэрэглэдэг болоо.

Байгал шадарайшье ко хозуудаар үнеэдые уянг дүршэл хэрэглэгдэнэ. Ню эрхэ байдалда тааруугаа Шэбэрэй, Түнхэнэй, Хяагт бэриин управленинүүдэй фермэнүүд энэ түрүү дү хэрэглэнэ гэжэ тус ном со нэ. В. И. Спирюховой энэ «ёлочко» түхэлэй пло дээрэ үнеэдые һааха асуудалда харюусахаар данхай. Үнеэдые олоор, зэр ха байра, тэндээ «ёлочко площадка хайшан гэжэ гэжэ хэлэгдэнэ. Энэ асуу рюусамаар зурагууд, за тодо, зохидоор бэшэгдэн щадкануул дээрэ үнеэдые һаалгажа һургаха, һү һаа парадуудай эбдэрһэниие, д дые ямар аргаар усадха заабаринууд мэргэжэлтын үгтэнэ.

«Буряадай АССР-эй сүн рэмүүд уһанай шубуудай лиин тэжээл мүн» гэһэн ном тор В. Г. Голосков. Буряа хэн уһатай гол горхонууда нуудай, ехэ мүрэнүүдэй ургамал болон амитад уһа буудые барихада туһа ех жээл мүн гэжэ ном соо гоор хэлэгдэнхэй.

Саашадаашье хүдөө аж мэдэ зорюулагдаһан иимэр хатай номуудые Буряа хэблэл олоор гаргажа бай

Студентнэрэй туһаламжа

Баргажанай Бархан нютагай студент хүбүүд, басагад зунайнгаа амаралтын үедэ гэртээ бусаад, эхэ, эсэгынгээ, түрэлхидэйнгөө хамтын ажал хэрэгтэ хамсыгаа шуужа оролсобод.

Түрүүшээр студентнэр О. Бадмаев, К. Гуржабон, Б. Аханаев, А. Тыхеев, Г. Ешонова, Б. Бадмаев, В. Бубеев гэгшэдэй үүсхэлээр суглаан үнгэргэгдөө бэлэй. Тэрэ суглаан дээрэ аймагай бүхы студентнэрые үбһэ хуряалга дээрэ хамһалсая гэһэн уряа-бэшэг абаһан юм.

Колхозой партиина эхин организациин, правлениин зүгһөө студентнэрэй һайшаалта үүсхэл дэмжэгдэжэ, һурагшадай хүсөөр тэжээл бэлдэхэ тусхай звено байгуулагдаа.

Мүнөө тус звеногойхид 835 центнер һайн шанартай үбһэ бэлдэнхэй. Бархан нютагай студент хүбүүд, басагадай энэ һайшаалта үүсхэл Баргажанай бэшэншье нютагуудаар һайшаан дэмжэгдээ. Баянголой олохон студентнэр мүнөө үедэ үбһэ, таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ байнхай.

С. Очиров.

Уласхоорондын шэнжэлэл

Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна туршалгануудые хорихо тухай договорой баталагдаһанһаа хойшо тон багахан саг үнгэрөө. Гэбэшье, договорой элитэ ехэ удха шанартай байһаниинь тодоор элирээ. Энэ хадаа энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикын шэнэ илалта болоно. Эб найрамдалай, буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэл үргэдхэлгэдэ договорой ехэ удха шанартай байһаниинь элирээ. Тиихэтэй хамта уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулхые хүсэдэггүйшүүлэй тактика эли тодоор харагдаа.

Иимэ түрүүшын тобшолол хэжэ болоно: Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэгэй туршалгые хорихо тухай договорые бүхы хүн түрэлтэн дэмжэнэ, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхые хүсэдэггүйшүүл энээниие хараадаа абаха баатай болоно. Бонной политика һайн мэдээжэ, гэбэшье договорые зүбтэйдэ тооложо байһан тухайгаа ФРГ-гэй правительство мэдүүлхэ баатай болоһон байна. США-гай Гүрэнэй секретарь Раскын үгэдөө оруулхые оролдоһоной нүлөөгөөр бэшэ, харин Баруун Германиин олониитын баалалтаар Бонн иимэ алхам хэһэн байна гэжэ газетэнүүд яһала зүбөөр тэмдэглэнэ гэнэ.

Америкын «галзуушуул» атаархахаар бэшэ байдалда ороо. Президент болохоб гэжэ бүтүүхэн найдадаг сенатор Голдуотер договорые сэхэ буруушаахаяа зүрхэлнэгүй, юуб гэхэдэ, тэрэ һунгагшадай дуун тухай ехээр һанаагаа зободог байна бшуу. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулгые эрид шууд буруушаадаг Нельсон Рокфельер иигэжэ мэдүүлнэ: «Туршалгые зарим зэргээр хориһон договор хадаа олон зуун миллион хүнүүдэй этигэл найдабариин, эб найрамдал хүсэн эрмэлзэлгын һүлдэ тэмдэг болоно».

Рокфеллер гү, али бонниско зонхилогшод гэхэ зэргын иимэ хүнүүдэй договорые үнэн зүрхэнһөө дэмжэдэг байһыень бидэнэр һэжэглэхэ эрхэтэйбди. Зүгөөр энэ талаар ондоо ушар бидэндэ шухала болоно. Бүхы дэлхэй дээрэхи хэдэн зуун миллион жиирэй хүнүүд энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые галзуу империалистнуудта баадхажа шадаха, баадханашье.

Тиимэһээ иимэ ондоо тобшолол хэжэ болоно. Москвада баталагдаһан договор империализм тушаа арадуудай һэрэмжые һуларуулхагүй байна. Зүгөөр Хитадай хүтэлбэрилэгшэд хадаа энэ договор арадуудай һэрэмжые «һуларуулна» гэжэ тодоруулхые һэдэдэг байна бшуу. Тад һөөргэ энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикын амжалта болонгшо Москвада баталагдаһан договор эб найрамдалай түлөө, термоядерна дай зайсуулхын түлөө саашанхи тэмсэлдэ эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые урмашуулан зоригжуулна. Ядерна туршалгануудые хорихо тухай энэ договор яралтайгаар буу зэбсэг түхеэрэлгые болюулнагүй, дайнай аюулые зайсуулнагүй гэжэ дэлхэйн олониитэ һайса ойлгоно. Энэ талаар саашанхи алхам хэхэ шухала.

Москвада баталагдаһан договорые элитээр эсэргүүсэдэг хүсэнүүд гансаардангы байдалда ороо, иимэ ехээр гансаардахабди гэжэ тэдэнэр һанадаггүй байгаа. Хитадай пропагандистнууд юуншье гэжэ хэлэдэг, хэтэрмэ революционно үгэнүүдые хэрэглэдэг байгаашье һаа, генерал де Голльтой, Америкын «галзуушуултай» нэгэ можодо ороһоноо тэдэнэр арадуудай үмэнэ харуулаа.

«Бүхы юумые нэгэн доро хэхэ гү, али юушье хэхэгүй» гэһэн бодол де Голльшье, Хитадай хүтэлбэрилэгшэдшье баримталдаг байна. Де Голль болон Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондохи илгаань ямар бэ гэхэдэ, өөрынгөө ядерна хүсэтэй болохо тухай генерал элитээр идхалга хэнэ, харин Хитадай хүтэлбэрилэгшэд ядерна зэбсэгтэй болохо эрмэлзэлгээ марксизмые хазагайруулһан бодомжонуудаараа далдалхые оролдоно. Эдэ хоёрой удхань тон али: юушье тоонгүйгөөр, термоядерна дайнай аюул хэрэгсээнгүйгөөр имагтал национальна зорилгоёо бэелүүлхэ гэжэ тэдэнэр оролдоно.

Баруун оронуудай лагерь дотор зүрилдөөнэй гарадаг болоһон тухай советскэ болон гадаадын оронуудай хэблэлдэ һүүлэй үедэ олоор бэшэгдэһэн байха юм. Москвада договорой баталагдаһанһаа хойшо ямар шэнэ юумэ харагданаб? Баруун оронуудай лагерьтахи зүрилдөөн, НАТО доторхи хүсэнүүдэй хубаарилга бүри элеэр харагдадаг болоо.

Франциин гансаардаһан тухай Франциин хэблэлдэ олоор бэшэгдэнэ. Договорые зүбшөөжэ байһан тухайгаа ФРГ-гэй правительствын хэһэн мэдүүлгэ Франциин политикада, Париж Бонн хоёрой холбоо барисаанда шангахан сохилто болоно үгөө. Парижай тусхай тушаалтадай мэдээшэгүй болоод байдагшье һаань, Париж Бонн хоёрой хоорондохи холбоо барисаан горитойхоноор һуларжа ороо. Ядерна зэбсэг туршалга тухай асуудалаар Парижтай Бонной алгасалдажа ороһониинь генерал де Голльтой баталһан договорһоо Бонной эрид шууд холодохо гэжэ байһые харуулна» гэжэ Америкын шэнжэлэгшэ Уолтер Липпман мэдүүлнэ.

Олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха тухай түсэбэй хуби заяан тухай һонирхохоор болоно. Ядерна зэбсэгтэй болохые оролдодог Баруун Германиин империалистнууд энэ түсэбые тусхай удха шанартай гэжэ тоолодог байгаа бшуу. Олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха түсэбһөө уламжалан баруун оронуудай хоорондо гараһан зүрилдөөн Москвада договорой баталагдаһанһаа хойшо бүри гүнзэгыреэ гэжэ Америкын нүлөө ехэтэй шэнжэлэгшэ Сульцбергер «Нью-Йорк таймс» газетэдэ бэшэнэ. Москвада баталагдаһан договор олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэ байгуулгые зорюута хорёошьегүй һаа, зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаануудай зөөлэрэлгэ хадаа ядерна шэнэ хүсэнүүдые байгуулхагүй, харин бии байһан хүсэнүүдые хороохо гэһэн эрмэлзэлтэ болоно гэнэ.

Москвада баталагдаһан договорто ФРГ-гэй правительствын хандалга тухай гадаадын оронуудай хэблэл ехэ анхарал хандуулна. «Москвада баталагдаһан договорые зүбшөөнгүй байха аргагүй гэжэ Бонниско эгээн лэ һүүлшын политигта мүнөө ойлгосотой болоо» гэжэ Баруун Германиин «Генераль Анцейгер» гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Зүгөөр ФРГ-гэй нүлөө ехэтэй политигуудай дунда Москвада баталагдаһан договорые сэхэ буруушаадаг хүнүүд бии. Тэдэнэй тоодо Штраус, фон Брентано, Бонной хэдэ хэдэн министрнүүд ороно. США-гай гүрэнэй секретариин Бонн ороло, ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Шредерэй Лондон оролго уласхоорондын бусад шухала асуудалнуудаар Бонной баримталдаг хараа бодолые зарим зэргээр элирүүлжэ үгөө.

Гадаадын хэблэлэй мэдээсэлнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, зүүн болон баруун оронуудай хоорондо саашадаа хэлсээ хэхэдээ, Германиин асуудал зүбшэхые ФРГ-гэй хүтэлбэрилэгшэд баадхана. Энээниие буруушаахань бэрхэтэй байна. Германиин асуудал шиидхэнгүйгөөр Европодо амгалан ёһоной гүримшүүлгэ хэхэ аргагүй, буу зэбсэг хуряахын аргагүй. Энээн тухай Советскэ Союз ходо доо онсолон тэмдэглэдэг байгаа. Гэхэтэй хамта, бонниско зонхилогшод хадаа ооһэдынгөө үһөө мэеэгээ абаха түсэбүүдые бэелүүлхэ ябадалые «Германиин асуудал шиидхэлгэ» гэжэ ойлгодог, ондоо юумэ тухай шагнаха дуулахыешье хүсэдэггүй байһаниинь гэмшэлтэй. Москвагай договорто ГДР-эй гар табилга Германиин Демократическа Республикые США болон Англи мэдэрээ гэһэн удхатай бэшэ гэжэ өөрынгөө Америкын болон Англиин союзнигуудта тоолуулхые Бонн оролдоно. Москвагай договорто гар табихаяа зүбшөөхэдөө политическэ эрилтэнүүдые хэдэг ФРГ-гэй правительство договорые һуларуулха һэдэлгэ гаргана бэшэ гү гэһэн асуудал ээлэнгүй гарана. Яаба хээбэшье Бонной хоёр удхатай хараа бодол баримталдаг байһаниинь элитэ.

Холбоото Штадуудһаа договорые буруушаадаг хүнүүд тухай хэлэе. Договорые эсэслэн баталха ябадал США-гай сенадта заха хизааргүй үгэнүүдые хэлэлгээр һаатуулха гэжэ «галзуушуулай» оролдодог түрүүшын түсэб буруу һүрөө гээшэ ха. Ажаглагшадай һанамжын ёһоор Москвада гар табигдаһан договорые сенат олонхиин дуугаар эсэслэн баталха байна.

Гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссида договорой зүбшэн хэлсэгдэхэдэ, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулхые хүсэдэггүйшүүл хадаа энэ договор буу зэбсэг, тусхайлбал ядерна зэбсэг яралтайгаар саашадаа түхеэрэлгэдэ һаад ушаруулхагүй ёһотой һэн гэжэ баадхадаг байгаа.

Москвада баталагдаһан договорые буруушаагшадай тактикые согсолходоо иигэжэ хэлэхэдэ болоно. Тэдэнэр дэлхэйн олониитын һанамжада эсэргүүсэхэ шадалгүй байһан дээрэһээ уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха талаар хэгдэхэ саашанхи алхамуудые һаатуулха һэдэлгэ гаргана.

Энэ асуудалаар Советскэ Союзай политика эли тодо: Москвада баталагдаһан договор хадаа эсэсэй эсэстэ буу зэбсэг яралтайгаар түхеэрэлгые болюулха, буу зэбсэг хуряаха ябадалда хүргэхэ замда хэгдэһэн түрүүшын алхам болоно. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашадань һуларуулха, дайнай аюул зайсуулха талаар хэдэ хэдэн дурадхалнуудые, тэрэ тоодо, НАТО-гой оронуудай болон Варшавска договорто ородог оронуудай хоорондоо бэе бэедээ добтолохогүйн тухай хэлсээ баталха тухай дурадхал Советскэ правительство оруулһан байна.

Эб найрамдалые хүсэдэг бүхы түбинүүдтэхи хүнүүд Москвада баталагдаһан договороор зоригжоһон, бүгэдэ нигтын эб найрамдал хангаха замаар саашанхи алхам хэхын түлөө эрид шууд тэмсэл хэжэ байна.

С. ИВАНОВ.
(ТАСС).

Хилын саанаһаа

Чехословакиин хүдэлмэришэдтэ айлшалба

ПЛЗЕНЬ, августын 17. ТАСС-ай корреспондент И. Маслеников мэдээсэнэ:

СССР-эй летчик-космонавт В. В. Терешкова Чехословакиин индустриальна ехэ түбэй — Плзень городой хүдэлмэришэдтэ мүнөөдэр айлшалба. Плзениин хүн зон В. В. Терешковае хани халуунаар угтаа. Совет арадай суута түлөөлэгшые амаршалхын түлөө городой бүхы хүн зон үйлсэ, талмайнуудтаа гараба.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Плзениин машина бүтээлгын комбинадай хүдэлмэришэд, техникүүд, инженернүүд В. В. Терешковае айхабтар хани халуунаар угтаһан байна. Энэ үдэрэй дурасхаал үни удаан мартагдахагүй. Бидэнэр Совет ороной басагые, түрүүшын эхэнэр-космонавтые угтажа байнабди гэжэ инженер Ева Нейманова хэлээ.

Предприятиие айлшанай ябажа харанаһай һүүлээр олон хүнэй хабаадалгатай митинг болобо. В. В. Терешковагай тэндэ үгэ хэлэхэдэнь машина бүтээгшэд ехэ баяр баясхалантайгаар угтаа. Летчик-космонавт Валентина Терешкова совет хүдэлмэришэдэй, космонавтнуудай нэрэһээ Чехословакиин хүдэлмэришэн ангида амаршалга хүргэбэ.

В. В. Терешкова комбинадта болоһон митингын һүүлээр, үдын хойно эндэхи хүдэлмэришэдэй үхибүүдэй амардаг пионерскэ лагерьта ошоһон байна.

В. В. Терешковагай Чехословакяар айлшалхадань Чехословакиин эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ Гелена Лефлерова үдэшэжэ ябана.

Һайндэрэй угтамжада

СОФИ, августын 17. (ТАСС). Болгариин Арадай Республикын хото, хүдөө нютагуудай ажалшад фашизмһаа Болгариин сүлөөлэгдэһөөр 19 жэл гүйсэһэнэй ойе ажалай амжалтаар угтахаяа бэлдэнэ.

Благоевградай текстильнэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэд август, сентябрь һарада тон эрхим шанартай продукци гаргаха уялга абанхай. Эндэхи ээрэлгын цехэй хүдэлмэрилэгшэд мүрысөөндэ түрүүлнэ.

Текстильщигүүд энэ жэл һөө гадуур 98 мянган леви нэй продукци гүрэндэ туша Мүн хүдөө нютагуудайш шад амжалтатай ябана. Б Хасковско округой Георгие һууринай малшад һү абаха гаа түсэб хоёр һараар у дүүргэбэ. Самуилово, Джин ново һууринуудай коопе тамхи абаха түсэбөө үлүүл гээд байна.

Советскэ Союз Индидэ туһална

ДЕЛИ, августын 17. (ТАСС). СССР-эй посольствын түлөөлэгшэд, Индиин финансын министерствын түлөөлэгшэд хоорондоо бэшэг абалсаа. Иигэжэ Бхакрын гидроэлектростанци үргэдхэхэ хэрэгтэ Советскэ Союз техническэ талаар туһаламжа хүргэхэ болобо. 1965 ондо 120 мянган киловатт хүсэтэй табадахи гидрогенераторые Советскэ Со юм.

Пенджаб, Раджастан ш промышленна предприя городуудые, һууринуудые, ли городые электрын элш хангаха ГЭС бариха, түхеэ дыень хабсаргаха, аш оруулхадань совет мэргэж һалха байна.

Алдарта ойгоо тэмдэглэбэ

ДЖАКАРТА, августын 17. (ТАСС). Индонезиин бэеэ даанхай байдалтай болоһонһоо хойшо 18 жэл гүйсэһэнэй ойе Индонезиин арад зон мүнөөдэр тэмдэглэбэ.

Индонезиин 100 миллион хүн зонтой хамта мүн Баруун хүн зон энэ һайндэрые тэ байна.

Индонезиин президент һайндэртэ үгэ хэлэбэ.

Капиталай оронуудта анги тэмсэл шангадана

ИСПАНИ

Горнягуудай буһалгаалжа байһан Астуридахи байдал шахардуу зангаараа. Лангрео болон Налон гэжэ нүүрһэнэй бассейнүүдтэ үнэндөө нүүрһэн малтагданагүй. Франкиетска засагаархидай захиралтаар 17 шахта хаагданхай.

АНГЛИ

Молвернэдэхи радарна станцида хүдэлдэг 150 мэргэжэлтэд августын 14-дэ хоёр часай «һуумал забастовко» хэһэн байна. Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай тэдэнэй эрилтые хангахаһаа авиациин министерствын арсаһые тэдэнэр буруушаана.

БОЛИВИ

Боливиин горнягуудай национальна федераци ашагта малтамалнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй бүгэдэ нигтын забастовко августын 15-да соносхоо. Сагаан туулга малтан абадаг томо логшо Катавиин руд 1.050 хүниие ажалһаань гэжэ Боливиин ашагта нуудай корпорациин ши харюу болгон энэ забастов хогдоо.

ИСЛАНДИ

Хоёр недели соо забһарл лоһоной һүүлээр Рейкьяви бүриин газетэнүүд дахяад болоо. Журналистнуудай хахэ үедэ эдэ газетэнүүд болиһон байгаа бшуу. Ж нуудай салин хүлһэ 12,5 п дээшэлүүлхэ ябадал харааг сэнэй баталгадахада дүүрэһэн байха юм.

Редактор И. О. ОЧИ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата— отделов: сельскохозяйственного производства и пар жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологи —24-74, советского строительства и быта—34-93, раб ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перев 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культур Бурятской АССР.

Н00503. Зак. № 4